

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA PROJELERİ
KOORDİNASYON BİRİMİ

PROJE BAŞLIĞI

Zorunlu Ev Sahipliği Sürecinden Komşuluk İlişkisine: Yerel Halkın Suriyeli Sığınmacılara Karşı Yaşantı, Algı, Tutum ve Beklentilerinin Tespiti- Adana Örneği

Proje No:
SBA-2015-3712

Proje Türü

Bireysel Araştırma Projesi

SONUÇ RAPORU

Proje Yürütücüsü ve Araştırmacısı:
Doç. Dr. Cahit Aslan
Ç.Ü. Eğitim Fak. Felsefe Grubu Eğt. Böl.

Aralık 2015

ADANA

TEŐEKKÖR:

Bilimsel etkinlileri katılım desteği kapsamında bu çalıŐmaya vermiŐ olduğu desteklerinden dolayı “Çukurova Öniversitesi BAP Koordinasyon Birimi”ne teŐekkÖr ederim.

Doç. Dr. Cahit ASLAN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZET	5
ABSTRACT	5
1. GİRİŞ	6
2. GENEL BİLGİLER: Sosyokültürel Temaslar	7
3. GEREÇ ve YÖNTEM	11
4. BULGULAR: 4. Yerel Halka Göre Suriyeliler	17
4.1. Yerel Halkın Suriyeli Sığınmacılarla Olan Yaşantıları	
4.2. Yerel Halkın Suriyeli Sığınmacılara Yönelik “Sosyal Mesafe”leri.	
4.3. Yerel Halkın “Suriyeli” Tutumu	
4.4. Yerel Halkın Sığınmacılara Yönelik Beklentileri	
5. TARTIŞMA ve SONUÇ	31
6. KAYNAKÇA	35
7. EK	36

ÖZET: “Suriyeli Sığınmacılar”ın geçici misafirler olmaktan ziyade kalıcı bir nüfus oldukları anlaşıldı. Bu sığınmacıların sanki steril, boşlukta kendi halleriyle sorunlar yaşayan insanlarmış gibi ele alan akademik çalışmalar yapıldı. Oysa bu sığınmacılar yerel halkla iletişim ve etkileşim halindedirler. Bu etkileşimler yardım şeklini aldığı gibi rekabete, çatışmalara neden olabilmektedir. Madalyonun bir yüzü Suriyeli sığınmacıların nitelikleri ise diğer yüzü yerel halkın bu durumdan nasıl etkilendiğidir. Mademki sığınmacılar artık geçici değil kalıcı; yerel halk da gönüllülükten zorunluluğa geçen bir ev sahibidir. Bu olgu kendini “sosyokültürel temaslar kuramları”nın işaret ettiği komşuluk ilişkisi olarak hissettirmiştir. İşte bu çalışmanın amacı yerel halkın Suriyeli sığınmacılarla ilgili yaşantı, algı, tutum ve beklentilerinin neler olduğunu tespit etmektir. Çalışmanın hedef kitlesi Adana merkez belediyelerinde yaşayan yerel halktır. Veriler örneklem esasına dayalı olarak yapılandırılmış görüşme formu yardımıyla 1004 kişiden toplanmıştır. Toplanan veriler “sosyokültürel temaslar kuramları” çerçevesinde yorumlanmıştır. Çalışmanın çok değişkenli analiz sonuçları, yerel halkın Suriyeli Sığınmacılar konusundaki tutumlarını onların sosyoekonomik seviyesi, mezhepleri, siyasal eğilimleri gibi faktörlere göre değiştiğini göstermiştir. Aynı zamanda genel bir olgu olarak onların sığınmacılar konusunda olumsuz tutum ve algılara sahip oldukları söylenebilir. Elde edilen bu yorumlardan yerel halkın Suriyeli Sığınmacılarına yönelik olası işbirliği, rekabet, çatışma gibi problem alanları tespit edilip önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli sığınmacılar, Göç, Önyargı, Yabancı düşmalığı

ABSTRACT: "Syrian refugees (asylum seekers) were understood to be a permanent population rather than being temporary guests. The academic studies were conducted about them as if these refugees were sterile people having problems in space on their own. However, these refugees are in communication and interaction with local people. These interactions can also lead to conflicts and competition as well as support. If one side of the coin is the qualities of Syrian refugees, the other side of the coin is how local people have been affected by the situation. Now that these refugees are dwellers, not temporary ones; local people are also the host shifting from the volunteerism to the obligation. This fact has implicated itself as neighborly relations, which "theories of socio-cultural contacts" points as well. The collected data have been interpreted considering "theories of socio-cultural contacts". The goal of this study is to determine what the experiences, perception, attitudes and expectations of local people about Syrian refugees are. The target group of this study is local people living in the central districts of Adana. The data was collected from the sample 1004 people by the aid of structured questionnaires. The collected data were interpreted within the frame of “theories of socio-cultural contacts”. In general, the results of the multivariate analysis of the study showed that the attitudes of local people about Syrian refugees change according to the refugees’ socio economic level, creed, and politic trends. At the same time, it can be said that local people have negative attitudes and perceptions towards Srian refugees. Possible problem areas such as cooperation, competition and conflict that the local people may experience with Syrian refugees have been identified from the findings and some suggestions were presented.

Key Words: Syrian Refugees, Migration, Prejudice, Xenophobia

1. GİRİŞ / AMAÇ VE KAPSAM

Nisan 2011 yılından beri Suriye'deki iç savaş sonucu kendini hissettiren ve her geçen gün sayıları ve getirdiği sorunları artarak çoğalan “Suriyeli Sığınmacılar¹”ın geçici misafirler olmaktan ziyade kalıcı bir nüfus oldukları anlaşılmaya başladı. Sığınmacıların bu kalıcı durumunun dikkate alınarak tedbirler alınması gerektiği de hükümet tarafından dillendirildi². Bu ara Suriyeli sığınmacılar konusunda, onların her geçen gün ne kadar oldukları, ne kadarının kamplarda ne kadarının kendi olanaklarıyla şehirlerde yaşadıkları, sağlık, eğitim, istihdam, dil öğrenimi ve kayıt dışılık vs. gibi sorunlarının neler olduğu ve bu sorunlarının nasıl giderileceği gibi konularda da birçok çalışma yapıldı ve yapılmaktadır (Bkz. Kaynakça). Bütün bu çalışmalarının hepsinde, bu sığınmacılar sanki steril, boşlukta bir yerde kendi halleriyle sorunlar yaşayan insan grupları gibi ele alınıp incelenmektedir. Oysa bu insanlar ilk göç ettikleri günden itibaren yalnızca hükümet-devlet yetkilileriyle değil bir bütün olarak geldikleri şehirlerde yerel halkla da bir iletişim ve etkileşim halindedirler. Bu iletişim ve etkileşimler zaman zaman işbirliği ve yardım şeklini aldığı gibi bazen de rekabet ve hatta çatışmalara neden olabilmektedir. Suriyeli Sığınmacılar ile yerel halk arasında emek-işgücü piyasasından sermayeye kadar her türlü rekabet kendini hissettirmektedir.

Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa kadar olmasa da Adana, ilk göç dalgasının başladığı günden beri Suriyeli sığınmacıların etkisi ve baskısı altındadır. Sığınmacıların kendi olanaklarıyla şehre gelip yerleşmeleri artarak devam etmektedir. 2013 Şubat itibarıyla Sarıçam Buruk Beldesi yakınlarında kurulan 13 bin kişilik çadır kentte Suriyeli Sığınmacılar yerleştirilmiş olması durumu kurtarmamaktadır. 2 Ekim 2014 tarihindeki Adana Valiliğinin resmi açıklamasına göre Adana'da 51 Bin 873 kayıtlı Suriyeli bulunmaktadır³. Bugün itibarıyla bu sayının oldukça üstünde Suriyeli Sığınmacı nüfusun Adana merkezde ikamet ettiği düşünülmektedir. Sayılarının bu şekilde artıyor olmasına paralel olarak sorunları da artmaktadır. Eğer madalyonun bir yüzü Suriyeli Sığınmacıların bahsi geçen sorunları nasıl yaşadıkları ise madalyonun diğer yüzü yerel halkın bu durumdan nasıl etkilendiği ve bu duruma nasıl tepki verdiğiidir.

AFAD'ın 20 Ekim 2014 tarihindeki bildirisine göre Türkiye'deki toplam Suriyeli sayısı 1 milyon 600 bin kişi kadardır⁴. Fakat 30 Aralık 2014 tarihli habere göre “Suriye İnsan Hakları Örgütü”nün 2014 yılı raporunda Türkiye'nin 1,9 milyon kişiyle en çok Suriyeli sığınmacının bulunduğu ülke olarak zikredilmektedir⁵. Aynı tarihlerde Adana'da ise 90 civarında Suriyelinin olduğu düşünülüyordu⁶. Bugün ise Türkiye genelinde 2 milyonun üzerinde Suriyelinin olduğu bunun 120 bin dolayındaki kısmı da kaydi olarak Adana'da olduğu bilinmektedir.

¹ Sığınmacıların Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi' ne göre sığınmacı; “ırkı, dini, milliyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncesi nedeniyle zulüm göreceği konusunda haklı bir korku taşıyan ve bu yüzden ülkesinden ayrılan ve korkusu nedeniyle geri dönemeyen veya dönmek istemeyen kişi”dir (United Nations General Assembly & UNHCR 1996: 16).

² <http://www.haber7.com/ic-politika/haber/1218232-turkiyedeki-suriyeliler-kalici-olacak>

³ www.milliyet.com.tr (2 Ekim 2014)

⁴ <http://www.aa.com.tr/tr/turkiye/407125--suriyelilere-turkiye-kadar-yardim-yapan-ulke-olmamistir>

⁵ <http://www.cnnturk.com/haber/turkiye/turkiyede-suriyeli-multeci-sayisi-1-9-milyon>

⁶ Valilikten yapılan yazılı açıklamada, kayıtlı 89 bin Suriyeliden 10 bininin Sarıçam ilçesindeki çadır kentte, diğerlerinin kent genelinde mahallelerde yaşadığı aktarıldı: <http://www.haber7.com/guncel/haber/1267392-adanadaki-suriyelilere-yardim-suruyor> (08 Ocak 2015)

Mademki Suriyeli Sığınmacılar artık geçici değil kalıcı bir nüfus; o halde artık yerel halk da gönüllülüğten zorunluluğa geçen bir ev sahipliği halindedir. Bu olgu kendini, iletişim, rekabet, çatışma, barınma ve entegrasyon süreçlerini içeren “sosyokültürel temaslar kuramları”nın işaret ettiği komşuluk ilişkisi olarak hissettirmektedir. Bu komşuluk sürecinin seyrini ise sığınmacıların sosyolojik nitelikleri kadar yerel halkın sosyolojik nitelikleri, sığınmacılarla ilgili yaşantı, algı ve beklentileri de belirleyecektir. İşte bu çalışmanın amacı Adana merkezde yaşayan nüfusunun, Suriyeli Sığınmacılarla ilgili ne tür yaşantılar geçirdiklerini, onlara yönelik algı, tutum ve beklentilerinin neler olduğunu tespit etmektir.

Suriyeli Sığınmacı probleminin yerli halk açısından (yani madalyonun ikinci yüzüyle) ele alan çalışmalar da yapılmaktadır. Bunların başında Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (HOGO) tarafından 3-12 Ekim 2014 tarihleri arasında 18 ilde 18 yaş ve üstü 1501 kişi ile yapılan görüşmelerin Kasım 2014 tarihinde yayımlanan raporu gelmektedir⁷. Oldukça verimli gerçekleşen bu çalışmada Adana 71 örneklem (%4,7) ile temsil edilmiştir. Bu durum Adana açısından problemin daha yaygın olarak görülmesi için bir zafiyet oluşturmaktadır. Oysa aynı çalışmada Adana Suriyeli Sığınmacılar probleminden doğrudan etkilenen iller arasında gösterilmektedir (yapılan 18 ildeki çalışmadan yalnızca 5 ilin doğrudan etkilendiği belirtilmektedir).

Bu konuda daha önce yapılmış olan bir diğer çalışma ise Mersin Üniversitesi Bölgesel İzleme Uygulama Araştırma Merkezi'nin düzenlemiş olduğu “Suriyeli Göçmenlerin Sorunları Çalıştayı”dır. Çalıştay raporu 27 Ekim 2014 tarihinde raporlaştırılıp kamuoyuna sunulmuştur⁸.

Yine, Mavi Kalem Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği'nin 28.05.2014 tarihinde düzenlemiş olduğu “Suriyeli Mülteciler Alanında Sivil Toplum” başlıklı çalıştay raporu problemin yerel halk açısından değerlendirilebilecek kısmi bilgiler ve öneriler içermektedir⁹.

Çalışmanın hedef kitlesi Adana merkez belediyelerinde (Yüreğir, Çukurova, Seyhan ve Sarıçam belediyeleri) yaşayan yerel halktır. Araştırma alan araştırması şeklinde gerçekleştirilmiştir.

GENEL BİLGİLER: 2. Sosyokültürel Temaslar

Farklı sosyokültürel yapıdan gelmiş olan sosyal grupların aynı sosyal yaşam alanlarını uzun süreli paylaşımları neticesinde bir olgu olarak karşımıza sosyokültürel temaslar konusunu çıkarmaktadır. Bu temasların nasıl meydana geldiği ve nasıl bir süreci kapsadığı ve ne tür sonuçlar doğurduğu hakkında ayrıntılı kuramsal çalışmalar mevcuttur. Bunlar asimilasyondan çokkültürlülüğe doğru giden bir arz ihtiva ederler.

Bu konuda birçok kuramsal çalışma söz konusudur (Bkz. Yalçın, 2004: 56-75): ilk ciddi çalışmalar asimilasyon kuramlarıdır. Burada asimilasyondan kasıt bir kültürel sistemin başka bir kültürel sistemi giderek kendine benzetmesi, kültürel egemenliği altına almasıdır (Güvenç 1999:122). Bunlar da başlangıçta iki türdür: İngilizliğe Uygunluk ve Erime Potası.

⁷ www.hugo.hacettepe.edu.tr/HUGO-RAPOR-TurkiyedekiSuriyeliler.pdf (5 Kasım 2014)

⁸ <http://biamer.mersin.edu.tr/projeler/2.pdf>

⁹ http://www.mavikalem.org/wp-content/uploads/2014/05/Suriyeli-M%C3%BClteciler-Alan%C4%B1nda-ST%C3%96ler-%C3%87al%C4%B1%C5%9Ftay%C4%B1-Raporu_28.05.2014.pdf

İngilizliğe uygunluk kuramının temel ilgisi Amerika'ya gelen yabancı grupların İngiliz dili, politik sistemi ve toplumsal değerlerinin öğretilip bu konuda eğitilmesidir. Amaç, ülkeye gelen yabancıların mutlaka kendi ülkelerinin kültürel mirasını bir kenara koymalarını ve içine girdikleri topluma tamamen kendilerini uyarlanmalarını sağlamaktır (Crispino 1980:4).

Eritme potası kuramı ise gelen göçmenlerin, sığınmacıların kültürel farklılıklarını kendi içinde eriterek tamamen yok etmeyi amaçlar (Gordon, 1964:104). Eğer büyük çaplı farklı kültürlerden insanların yerli toplum bireyleriyle evlilikleri gerçekleşirse gelenler girdikleri toplumun kültürel yapı ve kurumlarına gireceklerdir. Bu, önyargıların hedefi olabilecek grupların olmayacağı anlamına gelecektir ki; yurttaşlık boyutunda asimilasyon gerçekleşecek ve çatışmalara hiçbir zemin bırakmayacaktır (Gordon, 1964:125-126).

Bu kuramla beklenen şey, Crispino'nun (1980: 5) belirttiği üzere, İtalyan'larına, Yahudi'lerine, Çekoslovakyalıların ve Polonyalıların Amerikan potasında erimesi ve Amerikalaşmasıdır. Fakat sonuç umulan gibi olmamış ve bir tek Amerikan potası yerine Protestan, Katolik ve Yahudi potalarının ortaya çıktığı görülmüştür (Gordon, 1964:130).

Bu iki yaklaşımdan sonra "İrk ilişkileri döngüsü kuramı" gibi daha yeni kuramlar da söz konusudur. Bu kuramın kurucuları Park ve Burgess'e göre beş aşamalıdır (akt: Price, 1969; Bremton, 1978: 149-153): a.Kontakt: Genellikle barışçıl ve araştırmacı ilişkiler; b.Rekabet: Az bulunan işler ve kaynaklar için rekabet; c.Çatışma: Rekabetin bir sonucudur ve ayaklanma ve ayrımcılığı içermektedir; d.Barınma: Gruplardan birinin vazgeçmesi ve daha az statülü işlere ve statüye çekilmesi ve başka bir yere yerleşme; e.Asimilasyon: İki grubun birleşerek tek olmasına kadar ilerleyici boyutta karışma ve karşılıklı evlenmeler.

Görüldüğü üzere, ırk ilişkisi döngüsü öncül teorilerin aksine işin içine rekabet ve çatışma gibi yadsınamayacak oranda önemli öğeleri katmış ve asimilasyon konusundaki görüşlere katkıda bulunmuştur.

Asimilasyon Süreci Kuramı Milton M Gordon tarafından geliştirilmiştir. Gordon'a (1964: 71) göre asimilasyon, aşağıdaki tabloda görüldüğü şekilde oluşmaktadır:

Tablo-1: Gordon'un asimilasyon süreçleri

Asimilasyon süreci			
Süreç ya da şart	Asimilasyon tipi	veya	Özel kavram
	aşaması		
Yerli toplumun kültürel öğelerine doğru değişim	Kültürel asimilasyon	veya davranışsal	Kültürleşme (Acculturation)
Birinci grup bazında, geniş çaplı yerli toplumun kliklerine, kulüplerine ve kurumlarına giriş	Yapısal asimilasyon		
Geniş çaplı karışık evlenmeler	Evlilikle asimilasyon		Karışım (Amalgamation)
Yerli topluma dayalı birliktelik anlayışının geliştirilmesi	Tanımlamaya	dayalı	----
Önyargıların kaybolması	Kabullenilmiş asimilasyonu	hal	----
Ayrımcılığın yok olması	Kabullenilmiş asimilasyonu	davranış	----
Güç ve değer çatışmalarının yok olması	Yurttaşlık asimilasyonu		----

Asimilasyonla ilgili kuramlardan bir de Ron Taft'ın 'Asimilasyonun Yüzleri' kuramıdır. Taft'a (1966:5) göre, asimilasyon kısaca yeniden sosyalleşmedir ve davranışlardaki değişimlerden, içinde yaşanan toplumun normlarıyla üyeliğini kazanmaya kadar bir dizi psikolojik faktörleri içerir.

Taft (1966:6), göçmenlerle yerli toplum arasındaki ilişkilerin beş faktör göz önünde bulundurularak incelenmesi gerektiğini savunur. Bunlar: 1. Kültür ve dil konusundaki bilgi ve hünerler; 2. Karşılıklı sosyal etkileşim; 3. Grup üyeliği; 4. Gruba entegrasyon; 5. Grup normlarına uygunluk.

Taft (1966:6), bu beş maddenin her birisi incelenirken ayrıca dört unsura daha dikkat edilmesi gerektiğini belirtmektedir: Motivasyon, çaba, algılanan başarı ve gerçek başarı.

Bütün bu açıklamalardan sonra Taft (1966:9-10), asimilasyonla ilgili görüşlerini 4 madde halinde genellemiştir. Bunlar:

1. Birincil entegrasyon: Kalmaya istekli olma, eşle birlikte yaşadıkları yerden memnuniyet, yurdunu özlememe, kendini orali gibi tanıtmaya, vatandaşlığa geçme isteği ve kendi evinde olduğunu hissetme; 2. İkincil entegrasyon: Normları kazanma, dili konuşabilme, sosyal kaynaşma; 3. Kendi etnik grubuna karşı tavır: Kendi ülkesi ve kültürü aleyhine olabilme; 4. Sosyal sınıf: Eğitim seviyesi, dil bilgisi ve mesleki konumu.

Gelinen noktada bu kuramların işe yaramadıkları ve tam asimilasyonun imkânsızlığı artık sosyal bilimciler arasında genel kabul gören bir şeydir. Gordon'un (1964: 84-135) kabul ettiği gibi bunun tek nedeni, farklı kültürleri temsil eden grupların, asimilasyon kuramlarının öngördüğü şekilde kültürel farklılıklarından vazgeçmeyecek olmalarıdır. Bunun yerine kültürel çoğuculuk fikri tartışılmaktadır. Kültürel çoğuculuk söylemi aslında bir yerde çokkültürcülük kuramlarına geçişi sağlayan bir çeşit köprü görevi görmüştür.

Kültürel çoğuculuk fikrinin ana fikri farklılıkların ülkeyi bir kaosa götürmeyeceği, farklı grupların uyum içerisinde diğerleriyle çatışmadan yaşayacağı bir ülke yaratmaktır. Bu süreçte önemle yer verilmesi gereken bir yaklaşım da, yabancı grupların asimilasyonu yerine onların entegrasyonu için kuramsal bir çıkış yapan Andrew M. Greeley'in "*Kültürel Entegrasyon Modeli*"dir.

Greeley'e göre etnik farklılıkların yok edilmesi imkânsız olduğundan, ancak entegrasyondan bahsedilebilir. Yabancı grupların entegrasyon sürecini açıklamaya çalışan Greeley, bu sürecin altı aşamalı olduğunu belirtir. Bu aşamalar kısaca şöyledir (Greeley, 1971 :53-58):

1-*Kültürel şok*: Bir göçmen grubun yabancı bir ülkeye ulaşması ile bu grup üyeleri kendi kültürlerinin çok büyük ölçüde tehlikede olduğunu hissederler. Bu grup üyeleri korkmuşlardır ve organize olmaktan uzaktırlar. Bunların neredeyse tamamı fakirdirler ve çoğunlukla emek yoğun işlerde çok az ücret karşılığı çalışırlar. Onlar için temel sorun bu yabancı ülkede yaşamlarını sürdürebilmektir.

2-*Organize olma ve kimlik bilincinin gelişmesi*: Göçmen grup bu aşamada organize olmaya başlar. Bu işte grup içindeki memurlar, yazarlar ve liderler önemli rol oynar. Çalışan işçiler yarı vasıflı hatta vasıflı işçiler durumuna gelirler. Buldukları ülkenin dilini öğrenirler ve çocukları okullarda iki dili konuşmalarından dolayı melezleşme eğilimine girerler. Bu aşamanın başlaması ile grup içindeki elitler asimilasyon korkusuna kapılıp kendi dillerini,

dinlerini ve kültürel miraslarını korumak için büyük bir çaba sarf ederler. Bu nedenle bu aşamada kimlik bilinci ve etnik gurur ortaya çıkmaya başlar.

3-Elitlerin asimilasyonu: Bu safhada çelişkiler başlar. Grup içindeki elitler ve yetenekli bireyler, üyesi oldukları etnik grup piramidi içinde oynamaktansa, içinde yaşadıkları topluma katılmayı tercih etmeye başlarlar. Bu aşamanın önemli bir özelliği, grup üyelerinin artık orta sınıf haline gelmeleri ve çalıştıkları işlerin nitelik olarak yükselmesi nedeniyle çocuklarının daha iyi okullarda okumasına olanak sağlanmasıdır.

4-Militanlık: Bu safhada grup üyeleri tamamen orta sınıf olmuş ve hatta bazıları üst sınıfa geçmeye başlamıştır. Artık grubun elinde eskiden olmayan güç de vardır. Grup üyeleri yaşadıkları şehrin kendilerine de ait olduğunu ve gerekirse yabancı toplum hoşlansın hoşlanmasın istedikleri gibi yönetebileceklerini iddia etmektedir. İşte bu militan ruhu nedeniyle bu safhada etnik çatışmaların ortaya çıkma olasılığı bulunmaktadır.

5-Kendinden nefret ve anti-militanlık: Bu aşamada grup üyeleri orta sınıfın üst kesimlerine gelmiş ve birçoğu da giderek profesyonelleşmiştir. Çok sayıda insan yüksek öğrenim görmüş ve bu nedenle de yabancı toplumla entegrasyon başlamıştır. Önceki aşamaların tersine artık grup içerisindeki elit sayısı çok daha fazla olduğundan bunların gruba yabancılaşması artmıştır. Bu yabancılaşma nedeniyle bir önceki safhada görülen militan ruhundan utanç duyma hisleri ortaya çıkmış ve yapılan şeylerin daha çok dar görüşlülükten kaynaklandığı şeklinde yargılamalar yapılmaktadır. Bir an önce modernleşmek gerektiği düşüncesi hâkimdir.

6-Uyumun başlaması: Bu aşamada etnik grup içerisinde yeni bir kuşak daha ortaya çıkmakta ve kendi etnik kimliklerinden geçmişteki olaylardan utanç duymadan haberdar olma eğilimi taşımaktadır. Bu yeni kuşak atalarının geldiği ülkeyi, akrabalarını veya arkadaşlarını ziyaret etmek için değil fakat büyükbaba ve büyükannelerinin bir zamanlar nasıl yaşadığını anlamak için gidip görmektedirler. Küçük çocuklar, bu gezilerde sınıf arkadaşlarına anlatacak bir sürü yeni şey öğrenmenin zevkini de tatmaktadırlar ve dolayısıyla etnik kimlik bilincinin kaybolmamasına rağmen içinde yaşadıkları topluma iyi bir entegrasyonun sağlandığından artık şüphe edilemez.

Görüldüğü üzere, Greeley'in altı aşamada oluştuğunu ileri sürdüğü şey, sadece yabancı grupların birkaç kuşak sonrası bir ülke toplumu ile olan uyum sürecidir. Greeley, hiçbir zaman tam asimilasyon olasılığından bahsetmemekte ve farklılıkların sürekli olacağını da düşünmektedir.

Diğer bir unsur, bu kuramlar madalyonun bir yüzünü ele almaktadır. O da gelenlerin, göçmenlerin gerek asimilasyon sürecinde gerekse entegrasyon sürecinde nasıl davrandıklarıdır. Oysa madalyonun diğer yüzü de vardır. O da gelinen ülkenin yerel insanların nasıl davrandıklarıdır.

Kültürel temasların diğer boyutu da “çokkültürlülük”tür. Çokkültürcü kuramların ise temelinde yatan ortak özellik, Goldberg'in (1994:12) belirtmiş olduğu gibi “kimlik” ve “farklılık” kavramlarıdır. Kimlik kavramı hem başkalarını dışarıda tutmaya yarar ve hem de bir kimliği paylaşan grup üyelerine “biz” duygusunu ve bilincini verir. Kimlik kavramının pek üzerinde durulmayan bir başka yönü ise gene Goldberg'in (1994: 12) işaret ettiği gibi, bazı durumlarda, bir kimliğe ait birisinin istemese bile o kimlikten kurtulamamasıdır. Bu anlamda, bazı kimliklerin yapışkanlık özellikleri önem kazanmaktadır. Örneğin siyah ırka mensup birisi

hiç istemese bile bu kimliği ömrünün sonuna kadar taşımak zorundadır. Çünkü bu kimlik dışındaki gruplar ya da kısaca başkaları onu zenci olarak tanımlamaya devam edeceklerdir. Bu durum aynı şekilde din, dil ve kültürel yönlerden farklı kimliklere üye insanlar için de çoğu kez geçerlidir. Bireyler mensup oldukları kimlikleri şu ya da bu şekilde unutma eğilimine girip kendi çocuklarına öğretmeseler bile başkaları faktörü işin içine girdiğinde bu bireyler unutmak istedikleri kimliklerin yapışkanlığından kolayca kurtulamayacaklardır. Bu nedenle çokkültürlülük, aynı ortamı paylaşan birden fazla farklı kültürün varlığından kaynaklanan bir gerçekliktir. Yurtdışı göçlerle ilişkisi içerisinde incelendiğinde, daha çok yabancı bir ülkeye giderek orada azınlık haline gelmiş farklı grupları içermekte ve bu farklı grupların yerli toplumla ilişkileri konu edilmektedir.

Çokkültürcülük konusunda yazan önemli isimlerden biri Christina Joppke'dir. Joppke (1996:453-454), asimilasyonun artık bir kaç nedenden dolayı istenen bir şey olmadığına işaret etmektedir. Joppke'ye (1996:449) göre çokkültürcülük, etnik, ırksal, dinsel ve cinsiyet farklılıklarına dayalı grupların tanınması ve eşit haklara sahip olmasıdır.

Çokkültürcülük alanında diğer bir önemli isim Peter McLaren'dir. McLaren, tutucu, liberal ve sol liberal çokkültürcü görüşlerin varlığına dikkat çeker. Ona göre tutucu çokkültürcülük, aşağılanan ırk ve kültürlerin Afrika kökenli Amerikalılar örneğinde olduğu gibi dışarıda tutulmasını amaçlamaktadır.

Liberal çokkültürcülük, bütün ırkları kapitalist bir toplumda entelektüel olarak eşit görmesinden dolayı McLaren tarafından bunun imkânsızlığı nedeniyle eleştirilmektedir. Solcu liberal çokkültürcülüğü farklı kültürlerin ortaya çıkışını tarihsel ve güç çatışmalarından soyutlayarak ele alması nedeniyle reddeden McLaren, eleştirel ve direngen çokkültürcülük yaklaşımını ortaya koymuştur.

McLaren, bu yaklaşımı post-yapısalcı bir yaklaşım içerisinden, dilin ve temsilin kimlik yaratmaktaki rolüne işaret etmek için geliştirdiğini belirtir. Onun yaklaşımıyla eleştirel çokkültürcülük, yani ırk, sınıf ve cinsiyet daha çok işaretler ve anlamlar üzerine yapılan sosyal çatışmaların bir sonucudur. Kültürün çatışmasız, anlaşmaya dayalı ve bir çeşit harmoni olduğu yönündeki görüşlerin yanlışlığını savunan McLaren, çokkültürlülüğün bir amaç olarak görülmekten çok yargı ve politik sistem tarafından tanınması gereken bir olgu olduğunun kavranması gerektiğine dikkat çekmektedir. (McLaren, 1994: 47-62)

Fakat çokkültürcülük uygulandığı ülkelerde sanıldığı kadar başarılı olmamış aksine farklılıkları daha da derinleştirerek ABD, Kanada ve İngiltere'de sosyal uyumu bozmuştur. Bu yazarlar daha da ileriye giderek Kanada'nın ülke olarak ömrünün pek uzun olmadığına, ABD'deki dil birliğinin yavaş yavaş yok olduğuna değinmektedirler.

GEREÇ ve YÖNTEM

Çalışmanın hedef kitlesi Adana merkez belediyelerinde (Yüreğir, Çukurova, Seyhan ve Sarıçam belediyeleri) yaşayan yerel halktır. Araştırma alan araştırması şeklinde gerçekleşmiştir. Adana merkezde yaşayan yerel halk, araştırmanın evreni olup tesadüfi ve kısmi tabakalı örneklem esasına dayalı olarak (1004 örneklem) önceden hazırlanıp yapılandırılmış veri toplama aracı (görüşme-anket formu) yardımıyla veriler toplanmıştır. Toplanan veriler bilgisayar ortamında kodlanıp SPSS programı yardımıyla bahsi geçen

“sosyokültürel temaslar kuramları” çerçevesinde yorumlanmıştır. Elde edilen bu yorumlardan Adana merkezdeki yerel halkın Suriyeli Sığınmacılara yönelik olası işbirliği, rekabet, çatışma potansiyellerinin profilleri çıkarıldığı gibi geleceğe yönelik projeksiyonlar da yapıldı. En önemlisi bu araştırmadan elde edilen veriler Suriyeli Sığınmacılara yönelik yapılacak rehabilitasyon, eğitim, istihdam alanları gibi konularda uygulamalar için gerekli verilerin toplanmasıdır.

Araştırma, araştırma projesi yöneticisinin denetiminde sahadan verileri toplayan 10 kişilik anketör grubu, sahadan elde edilen anket verilerinin kodlanarak SPSS ortamına aktarıldığı 2 kişiden oluşan kodlayıcılar ekibi ile birlikte yürütülmüştür.

Araştırma 6 aylık zaman dilinde (15 Mart - 15 Ağustos 2015) gerçekleştirilmiştir. Üç evre halinde gerçekleştirilen araştırmanın ilk evresinde geçerli ve güvenilir veri toplama araçlarının pilot uygulaması yapılmıştır. Bu evre aynı zamanda literatür tarama evresidir. İkinci evre, verilerin sağlıklı ve güvenilir bir şekilde sahadan toplandığı evredir. Üçüncü evre ise sahadan toplanan verilerin kodlandığı ve bu kodlanan verilerin analizinin yapıldığı evredir. En son araştırma raporunu yazılmasıyla araştırma bitirilmiştir.

3. Araştırma Süreci ve Örneklem Yapısı

Araştırma süreci aşağıdaki tabloda belirttiği gibi, 2015 yılında beş eylem aşamasından meydana gelip yine belirtilen tarihler arasında 6 ayda gerçekleşmiştir.

Tablo-2: Araştırma eylem-zaman süreci.

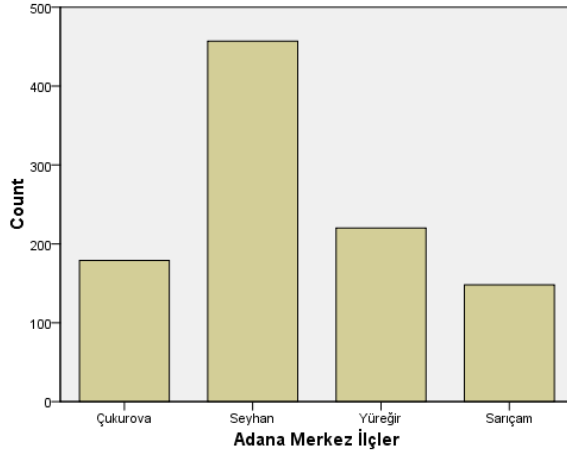
Eylem Aşamaları	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos
1. Veri toplama aracının (görüşme-anket formu) oluşturulması	■					
2. Anketin pilot uygulamasının yapılması; geçerliliği ve güvenilirliği yüksek veri toplama aracını yapılandırma		■				
3. Sahadan verilerin toplanması		■	■			
4. Sahadan elde edilen verilerin Kodlanarak SPSS ortamına aktarılması			■	■		
5. Elde edilen verilere dayalı analizlerin yapıp nihai proje raporunun yazılması					■	■

3.1. Örneklem ve evren:

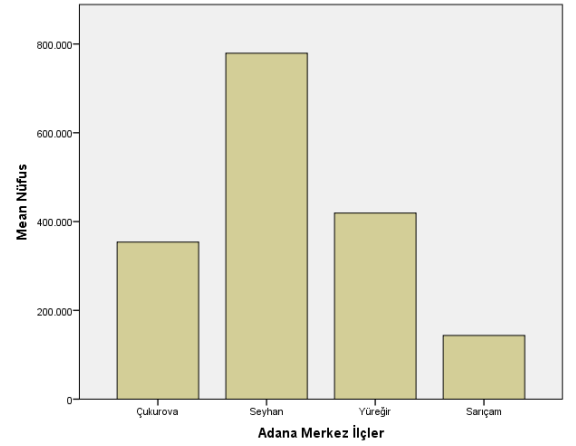
Grafik-1: Örneklem merkez ilçelere göre dağılımı nüfusu

Grafik.2: Araştırma evreninin

Örneklem

Evren

Örneklem değişik yaş, cinsiyet, gelir ve meslek gruplarından 1004 kişiden meydana geldi. Bu örneklemin %45,41'i (456 kişi) merkez Seyhan, % 21,91'i (220 kişi) merkez Yüreğir, % 17,82'si (179 kişi) merkez Çukurova ve % 14,74'ü (148 kişi) merkez Sarıçam ilçelerinden oluşmuştur. Araştırma evreni ise, merkez ilçeler itibarıyla 1.705.699 kişiden meydana gelmektedir. Bunların % 45,68'i (779.232 kişi) Seyhan'da, % 24,57'si (419.240 kişi) Yüreğir'de, % 21,32'si (363.680 kişi) Çukurova'da ve % 8,41'i (143.547 kişi) Sarıçam ilçelerinde yaşamaktadır.

3.2. Örneklem cinsiyet dağılımı.

Örneklem cinsiyet dağılımı hem evren hem de örneklem esasına göre ele alınmış olup örneklem cinsiyet değişkeni bakımından genel olarak evreni yansıttığı görülmüştür.

Tablo-3: Evren ve örneklem cinsiyete göre dağılımı.

		Seyhan	Yüreğir	Çukurova	Sarıçam	Toplam
Evren	Erkek	N 388.088	211.161	172.594	73.166	845.009
		% 49,80	%50,37	%48,80	%50,97	49,84
	Kadın	N 391.144	208.079	181.086	70.381	850.690
		%50,20	%49,63	%51,20	%49,03	50,16
Örneklem	Toplam	N 779.232	419.240	353.680	143.547	1.695.699
		% 45,95	24,23	20,85	8,46	100,00
	Erkek	n 258	134	101	85	578
		% 56,45	60,90	56,42	57,43	57,6
Örneklem	Kadın	n 199	86	78	63	426
		% 43,54	30,09	43,57	42,56	42,4
	Toplam	n 457	220	179	148	1004
		% 45,5	21,9	17,8	14,7	100,0

31.12.2014 tarihi itibarıyla TÜİK verilerine göre Adana’da toplam 2.165.595 kişi yaşamakta olup bunun %49,98’i (1.082.497 kişi) erkek ve %50,01’i (1.083.098 kişi) kadındır. Örneklemin % 57,6 erkeklerden % 42,4’ü kadınlardan oluşmaktadır. Bu oran merkez ilçeler düzeyinde yalnızca Yüreğir’de erkekler lehine yüksek görülmektedir. Bu ilçede kadınların ankete katılım oranı erkeklere oranla görece düşük olmuştur.

3.3. Örneklemin yaş dağılımı.

Tablo-4: Yaş dağılımı.

		Seyhan	Yüreğir	Çukurova	Sarıçam	Toplam (Örneklem)	Adana ¹⁰ (evren)
18-24	n	66	35	37	29	167	351670
	%	14,47	15,90	20,67	19,59	16,63	16,23
25-34	n	130	53	39	38	261	347778
	%	28,50	24,09	21,78	25,67	25,99	16,05
35-44	n	98	47	47	38	229	320935
	%	21,49	21,36	26,25	25,67	22,80	14,81
45-54	n	85	48	25	26	184	255038
	%	18,64	21,81	13,96	17,56	18,32	11,77
55+	n	77	37	31	18	163	326777
	%	16,88	16,81	17,31	12,16	16,23	15,08
Toplam	n	456	220	179	148	1004	2.165.595
	%	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	5 100,00

Örneklemin yaş dağılımının evreni yansıtıcılığı oldukça yüksek düzeyde gerçekleşmiştir. Özellikle 18-24 yaş kategorisi tamamen uyum içerisindedir. İlçeler bazında da örneklemin dağılımı oldukça yansıtıcıdır. 18 yaş ve üstü medyan yaş 37’dir. Kaydi verilerde ise tüm yaş gruplarında medyan yaş 29,6’dır.

3.4. Örneklemin medeni durumu.

Tablo-5: Medeni durum

Gelir Grupları	Medeni durum	İlçeler								Toplam	
		Çukurova		Seyhan		Yüreğir		Sarıçam		n	%
		n	%	n	%	n	%	n	%		
	Hiç evlenmedi	62	35,02	117	25,82	46	21,19	40	27,21	265	26,65
	Evli	103	73,44	301	66,44	157	72,35	99	67,34	660	66,39
	Boşanmış	8	4,5	15	3,31	5	2,30	6	4,08	34	3,42
	Eşi Ölmüş	3	1,6	18	3,97	6	2,76	1	0,06	28	2,81
	Ayrı yaşıyor	1	0,05	2	0,04	3	1,38	1	0,06	7	0,07
	Toplam	177	100,00	453	100,00	217	100,00	147	100,00	994	100,00

TÜİK 2015 verilerine göre Adana’da evli olanların oranı % 62, bekâr oranları % 29, boşanma oranları ise % 4’tür. Örneklem dağılımında da medeni durum benzer nitelikler

¹⁰ 31.12.2014 tarihi itibarıyla Adana nüfusunun yaş dağılımı

göstermektedir. Örnekleme evliler yaklaşık % 66, bekârlar % 26 ve boşanmış olanlar ise % 3,42 düzeyinde temsil edilmektedir.

3.5. Eğitim Düzeyi (18 yaş ve üstü)

Örneklemin 18 yaş ve üstü gruplardan oluştuğu eğitim durumları aşağıdaki gibidir:

Tablo-6: Örneklemin eğitim düzeyi.

Eğitim düzeyi	Çukurova	Seyhan	Yüreğir	Sarıçam	Toplam (Örneklem)	Adana ¹¹ (Evren)
0. Okuma yazma bilmiyor	1,67	3,28	5,00	1,35	3,1	5,80
1. Okuma yazma biliyor fakat bir okul bitirmemiş	0,05	3,06	3,63	2,02	2,6	21,22
2. İlkokul mezunu	14,52	34,13	29,54	35,81	29,9	20,79
3. Ortaokul veya dengi okul mezunu	10,61	16,63	19,09	13,51	15,6	22,5
4. Lise veya dengi okul mezunu	44,69	28,44	31,81	29,72	32,3	18,86
5. Yüksekokul veya fakülte mezunu	24,58	12,47	10,00	16,21	14,8	7,67
6. Yüksek lisans mezunu	1,67	1,75	0,09	0,06	1,4	0,46
7. Doktora mezunu	0,05	0,02	0	0,06	0,3	0,15

Kaynak: Adana Vizyon'2023 Çalışma Grubu Eğitim Durumu Raporu, Ağustos 2013

Eğitim ortalaması en yüksek ilçe Çukurova ilçesi olup eğitim ortalamasının değeri 3,82'dir. Bu da ortaokul ve dengi okul düzeyine denk gelmektedir. Daha sonra sırasıyla Sarıçam (3,22), Seyhan (3,09) ve Yüreğir (3,02) ilçeleri gelmektedir. Adana merkezin genel ortalaması ise 3,28'dir.

Süre açısından ise örneklem ortalama 8,42 yıl eğitim görmüştür. Örneklemin en eğitimlileri 10,19 yıl ile Çukurova ilçesinde bulunmaktadır. Daha sonra sırasıyla 8,48 yıl Sarıçam, 8,09 yıl Seyhan ve 7,94 yıl ile Yüreğir'de bulunmaktadır. Kısaca Adana şehrinin en eğitimlileri Çukurova'da bulunurken en eğitimsizleri Yüreğir'de bulunmaktadır. Paralel olarak en çok okuma yazma bilmeyenler Yüreğir'de (% 5) bulunmaktadır. Bu durumu sırasıyla Seyhan (% 3,28), Çukurova (% 1,67) ve Sarıçam (% 1,35) ilçeleri takip etmektedir. Üniversite mezunu olma ise bu sıralamanın tam tersidir. En çok üniversite mezunu Çukurova ilçesinde (% 24,58) tespit edilmiştir. Sonra sırasıyla Sarıçam (% 16,21), Seyhan (12,47) ve on sonunda Yüreğir (% 10) ilçelerinde bulunmaktadır.

3.6. Örneklemin gelir dağılımı.

Seçilen örneklemin evreni yansıtip yansıtmadığı konusunda bir diğer parametre de gelir dağılımıdır. Adana'daki gelir dağılımı merkez ilçeler bazında farklılık göstermektedir.

¹¹ Not: Bu raporda 6 yaş ve üstü referans alınmıştır.

Bir bütün olarak ele alınırsa Adana şehrinin milli gelirden aldığı pay her geçen gün biraz daha düşmektedir.¹²

Tablo-7:Örneklemin gelir dağılımı

Gelir Grupları	İlçeler								Toplam	
	Çukurova		Seyhan		Yüreğir		Sarıçam		n	%
	n	%	n	%	n	%	n	%		
Geliri Yok	26	14,94	97	22,19	44	20,56	38	26,95	205	21,22
1-999	36	20,68	79	18,07	46	21,49	26	18,43	187	19,35
1000-1999	55	56,93	146	33,40	85	39,71	38	26,95	324	33,54
2000-2999	29	16,66	67	15,33	18	8,41	20	14,18	134	13,87
3000-3999	15	8,62	21	4,80	11	5,14	7	4,96	54	5,59
4000-4999	8	4,59	11	2,51	3	1,40	5	3,54	27	2,79
5000+	5	2,87	16	3,66	7	3,27	7	4,96	35	3,62
Toplam	174	100,0	437	100,0	214	100,0	141	100,0	966	100,00

Örneklemin gelir dağılımı, ortalama 1.778 TL'dir. Yıllık baz alınır ise, örneklemin gelir dağılımı 8.269 \$'a denk düşmektedir ki TÜİK'in verilerinde de Adana'nın GSMH'dan aldığı pay 8.164 \$ olarak gösterilmektedir. Bu veriler aynı zamanda örneklemin evreni yansıtma gücü olduğunu da göstermektedir.

3.7. Örneklemin iş dağılımı.

Örneklemin iş dağılımı mesleklerinden ayrı olarak değerlendirilmiştir. Örnekleme en son gelir getirici hangi işi yaptığı sorularak veriler elde edilmiştir.

Tablo-8: Örneklemin iş dağılımı.

Yapılan işler	İlçeler								Toplam	
	Çukurova		Seyhan		Yüreğir		Sarıçam		n	%
	n	%	n	%	n	%	n	%		
Ev hanımı	25	14,28	95	21,25	43	19,81	31	21,37	194	19,71
Öğrenci	21	12,0	29	6,48	13	5,99	8	5,51	71	7,21
İşsiz	8	4,57	26	5,81	12	5,52	11	7,58	57	5,79
Esnaf / Serbest Ticaret	30	17,14	103	23,04	58	26,72	32	22,06	223	22,66
Beyaz yakalı (Öğretmen vs.)	14	8,0	13	2,90	3	1,38	8	5,51	38	3,86
Emekli	23	13,14	49	10,96	30	13,82	10	6,89	112	11,38
İşçi / Ücretli Profesyonel (Avukat. Dok. Müh.8 vs.)	36	20,57	106	23,71	55	25,34	35	16,12	232	23,57
Çiftçi	2	1,14	3	0,06	0	0	3	2,06	8	0,08
Memur	8	4,57	10	2,23	3	1,38	5	3,44	26	2,64
Toplam	175	100,00	447	100,00	217	100,00	145	100,00	984	100,00

¹² <http://www.kalkinma.com.tr/>

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Ocak 2015 ‘İşgücü İstatistikleri’ne göre; Türkiye genelinde 15 ve daha yukarı yaştakilerde işsiz sayısı 2015 yılı Ocak döneminde geçen yılın aynı dönemine göre 454 bin kişi artarak 3 milyon 259 bin kişi oldu. İşsizlik oranı ise 1 puanlık artış ile yüzde 11,3 seviyesinde gerçekleşti. Adana’da ise 2013 verilerine göre işsizlik oranı % 13,7’dir. İş gücüne katılım oranı ise % 49,9’dur. Örneklem yapısında ise işgücüne katılım oranı % 55,8 ve işsiz oranı % 5,79’dur. En yüksek temsil edilen grup % 23,57 oranla ücretli çalışanlardır.

BULGULAR: 4. Yerel Halka Göre Suriyeliler

Örneklemin Suriyelilere ilişkin yaşantı, tutum ve beklentileri hakkındaki verileri alandan anket yardımıyla elde edilmiş olup bir taraftan elde edilen verilerin frekans analizleri yapılırken diğer yandan değişkenler arası korelasyon katsayıları vs. yardımıyla da varyant çözümlenmeleri gerçekleştirilmiştir. Zaman zaman ihtiyaç halinde aynı olguya yönelik anket maddelerinin faktör analizleri gerçekleştirilerek genel yoğunluklara yönelik analizler de yapıldı. Bu şekilde yerel halkın yaşantı, tutum ve beklentileri tespit edildi.

4.1. Yerel Halkın Suriyeli Sığınmacılarla Olan Yaşantıları

Örneklemin Suriyeli sığınmacılara yönelik yaşantıları, araştırmacının sığınmacılara yönelik gözlemlerine dayalı olarak ürettiği maddelerin yanı sıra ucu açık sorularla da tespit edilmeye çalışıldı. Yaşantı çeşitliliği ve düzeyleri oldukça düşük seviyede gerçekleştiği gözlemlendi. Sahadan elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

Tablo-9: Örneklemin Suriyeli sığınmacılarla ilgili yaşantıları.

Yaşantılar	0.	1.	2.	3.	4.	Ort.	S. S.
	%	%	%	%	%	$\bar{x}$	σ
Nakdi/parasal yardımda bulundum.	67,3	14,4	13,8	3,6	0,8	0,56	0,914
Onlara iş verdim.	88,3	7,0	2,5	1,2	1,0	0,20	0,631
Beyaz eşya verdim, satın aldım.	88,9	8,6	1,8	0,4	0,3	0,15	0,469
Oyuncak verdim-satın aldım	81,4	12,4	5,3	0,7	0,3	0,26	0,614
Sağlık malzemesi temin ettim	89,6	6,2	3,4	0,6	0,2	0,16	0,509
Yol kenarında su satan Suriyelilerden sırf onlara yardım olsun diye su aldım.	57,9	18,2	16,2	5,5	2,2	0,76	1,049
Münakaşa ettim.	83,8	10,5	3,0	1,7	1,1	0,26	0,697
Dilenen Suriyelilere para verdim.	53,0	18,7	21,2	5,6	1,5	0,84	1,037
Yakacak yardımda bulundum.	86,9	9,7	2,4	,9	,2	0,18	0,522
Yiyecek yardımda bulundum.	63,1	16,4	14,3	4,8	1,3	0,65	0,979
Giysi yardımda bulundum.	54,2	20,5	17,8	5,5	2,0	0,81	1,040
Halı-yatak vs. gibi ev eşyası temin ettim.	69,7	15,1	11,0	3,2	1,0	0,51	0,884

Cenaze işlerine yardımcı oldum.	94,9	2,9	1,1	,4	,7	0,09	0,461
Evimi kiraya verdim.	92,5	5,0	1,0	1,0	,5	0,12	0,495
Pazarda-markette karşılaştım.	11,9	7,0	19,3	23,5	38,3	2,70	1,353
İş bulmalarına yardımcı oldum.	81,7	12,9	2,6	1,6	1,2	0,28	0,701
Ev bulmalarına yardımcı oldum.	79,3	14,3	4,1	1,4	,9	0,30	0,696
Komşularım arasında Suriyeliler var.	43,9	16,4	14,3	10,6	14,7	1,36	1,485
Çocuklarının okula gitmelerine, yazılmalarına yardımcı oldum.	94,6	3,4	1,1	,2	,7	0,09	0,446
Devlet daireleriyle ilişkilerine yardımcı oldum.	88,3	5,3	4,4	1,0	1,0	0,21	0,656
Dereceler	0. Hiçbir zaman 1. Bir iki sefer 2. Ara sıra 3. Sık Sık 4. Her zaman						

Veri toplama aracı olan ankette örneklemin sığınmacılarla ilgili yaşantılarının tespit edildiği soruda yanıtlar “hiçbir zaman, bir-iki sefer, ara sıra, sık sık ve her zaman” şeklinde tercihli olarak sunulmuş ve bu tercihler de “0, 1, 2, 3, 4” olarak kodlanmıştır. “0” hiçbir yaşantı geçirilmemiş anlamına gelirken “4” her zaman yaşantısına denk gelmiş olup en sık gerçekleşen yaşantı puanı da 4 ile kodlanmıştır.

Elde edilen bulgulara göre örneklemin Suriyeli Sığınmacılar ile ilgili en sık gerçekleşen yaşantısı, ortalama 2,70 ile “pazarda-markette karşılaşma” şeklinde olmuştur. Daha sonra sıklık derecesi en fazla olan yaşantı, ortalama 1,36 ile “komşularım arasında Suriyeliler var” seçeneğidir. Verilerden anlaşıldığı üzere Suriyeli sığınmacılar örneklemin %56,1’i ile komşudur.

Suriyeli sığınmacılar ile yerel halkın ilişkisine topluca bakılacak olursa, yerel halkın sığınmacılarla ilgili yaşantılarında sığınmacılara pek de yardımcı oldukları söylenemez. Hatta onlarla çatışmaları bile söz konusudur ($\bar{x} = 0,26$).

Yerel halkın Suriyeli sığınmacılara yönelik yaşantıları, ancak çarşıda pazarda karşılaşma ($\bar{x} = 2,70$), komşuluk ($\bar{x} = 1,36$), yol kenarında şişe suyu satan Suriyelilerden arası sıra bu suları satın alma ($\bar{x} = 0,76$) ya da dilenen sığınmacılara ara sıra para verme ($\bar{x} = 0,84$) düzeyinde kalmıştır. Ara sıra da giysi yardımları olmuştur ($\bar{x} = 0,81$).

Yerel halkın sığınmacılara fazla yardımları olmadığı gibi devletin dahi onlara yardım etmesine bile pek olumlu baktıkları da söylenemez.

Örneklemin Suriyelilerle ilgili bu yaşantıları ortalama bir değere dönüştürmek amacıyla toplam yaşantılarının aritmetik ortalamasının alınması, olguya top yekûn bakma fırsatı verecektir. Bu şekilde elde edilen değişkenlere göre yaşantılar ilçeler bazında değerlendirildiğinde şu sonuçlar elde edildi: Çukurova ilçesinde yaşantı ortalaması 1.05, Seyhan’da 1.09, Yüreğir’de 1.15 ve Sarıçam’da 0.99’dur. Bu durumda Adana’da yaşayan yere halkın ilçeler bazında en alt düzeyde de olsa Suriyeli sığınmacılar ile ilgili yaşantıları en çok

Yüreğir’de gerçekleşmiş olup bu durum sırasıyla Seyhan, Çukurova ve Sarıçam takip etmektedir. Genel ortalama ise 1.07’dir ki yaşantı bir iki sefer düzeyinde kalmıştır.

Bütün bunlardan yerel halkla Suriyeli sığınmacılar arasında bir ‘sosyal mesafe’nin olduğu çıkarılabilir. Şimdi sosyal mesafe düzeylerine bakalım.

4.2. Yerel Halkın Suriyeli Sığınmacılara Yönelik “Sosyal Mesafe”leri.

Yerel halkın sığınmacılara yönelik sosyal mesafelerini test etmek için Bogardus’un “Sosyal Uzaklık Ölçeği”nden yararlanılarak veri toplama aracında 8 adet madde oluşturulmuş ve Likert tipi derecelendirme ile örneklemin bu maddeleri değerlendirmesi istenmiştir. Elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

Tablo-10: Örneklemin sığınmacılara yönelik mesafeleri.

Mesafeler ¹³	1.	2.	3.	4.	5.	Ort.	S. S.
	%	%	%	%	%	$\bar{x}$	σ
Yakın akrabamdan biriyle evlenebilir.	47,4	22,0	5,8	20,8	4,0	2,12	1,308
Kişisel dost olarak arkadaşlık ilişkisi kurulabilir.	19,0	22,1	6,1	44,7	8,1	3,01	1,324
Komşu olarak mahalleimde bulunabilirler.	19,5	20,7	5,6	45,2	9,0	3,03	1,341
İçimize daha fazla karışmamalıdır.	8,7	17,3	6,0	34,3	33,8	3,67	1,328
İş arkadaşı olarak Türkiye’de var olabilirler	18,9	25,4	8,3	42,0	5,4	2,90	1,279
Yurttaş olarak Türkiye’ye dâhil olabilirler.	47,6	28,3	6,7	14,8	2,6	1,97	1,170
Konuk olarak Türkiye’de kalabilirler.	13,0	14,0	4,7	54,9	13,3	3,41	1,255
Koşullar oluştuğunda Türkiye’den çıkarılmalıdır.	6,0	9,3	5,3	35,4	44,1	4,02	1,185
Dereceler	1. Hiç katılmıyorum		2. Katılmıyorum		3. Kararsızım/fikrim yok		
	4. Katılıyorum		5. Tamamen katılıyorum				

Tablodan yerel halkın, Suriyeli sığınmacılarla aralarına bariz bir şekilde sosyal mesafe kurdukları anlaşılmaktadır. Yerel halk Suriyelilerin asla bir yurttaş olarak Türkiye’de kalmalarını istememektedirler ($\bar{x} = 1,97$). Yurttaşlık verilmesini olumlu karşılayanların oranı sadece % 17,4’tür. Tam tersine koşullar oluştuğunda derhal Türkiye’den çıkarılmalarını istemektedirler ($\bar{x} = 4,02$). Misafir kaldıkları bu süre içinde dahi yerel halkın arasına daha fazla karışmalarına karşıdırlar ($\bar{x} = 3,67$). Bir iş arkadaşı olarak dahi onları görmek istemiyorlar ($\bar{x} = 2,90$). Kişisel dost olarak arkadaş ilişkisi kurmalarına ($\bar{x} = 3,01$) ya da komşu olarak mahallerinde bulunmalarına ($\bar{x} = 3,03$) tarafsız durmakta ve bu duruma fazla ses çıkarmamaktadırlar. Fakat yakın akrabalarından biriyle evlenmelerini ise asla kabul etmemektedirler ($\bar{x} = 2,12$).

Yerel halkın Suriyelilere yönelik bütün bu değerlendirmeleri aritmetik ortalamaları itibarıyla “Suriyelilere yönelik sosyal mesafe” adı altında bir tek madde birleştirilirse bu süreç şu şekilde gözlenebilir:

¹³ Ölçek maddeleri Bogardus’un (1933) “Sosyal Mesafe Ölçeği”nden yararlanılarak oluşturulmuştur.

Tablo-11: Örneklemin sığınmacılara yönelik sosyal mesafe faktör analizi.

Mesafe düzeyleri	n	%
Çok mesafeli	108	10,8
Mesafeli	343	34,2
Kararsız	363	36,2
Yakın	167	16,6
Çok yakın	23	2,3
Toplam	1004	100,00

Tabloda yerel halkın büyük çoğunluğunun Suriyeli sığınmacılarla aralarındaki sosyal mesafelerinde oldukça ihtiyatlı davrandıkları görülmektedir. Fazlaca iç içe olmak istemedikleri gibi bir şekilde dışlayıcı oldukları da söylenebilir. Öyle ki onlarla yakınlık kuranların oranı % 18,9'dur. Yerel halkın % 81'i bariz bir şekilde Suriyelilerle aralarında sosyal mesafe kurmaktadırlar.

Ayrıca Sosyal mesafe faktörü ile örneklemin kimliklerinin çaprazlanması da söz konusudur. Bu çaprazlamanın yapılabilmesi için örnekleme tercihli ve ucu açık olarak kimlik algıları/tercihleri de soruldu. Örneklemin kimlik tercihleri şu şekildedir:

Alan araştırmasında “Kimlik olarak kendinizi daha ziyade nasıl tanımlarsınız?” diye sorulmuş ve yanıtlar da “Türk, Alevi, Kürt, Arap, Adanalı ve Başka...” şeklinde alınmıştır. Elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

Tablo-12: Örneklemin kimlik tercihleri.

Kimlik Tercihleri	İlçeler								Toplam	
	Çukurova		Seyhan		Yüreğir		Sarıçam		n	%
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Türk	118	65,92	236	52,21	111	52,85	104	70,74	569	57,59
Alevi	12	6,70	28	6,19	4	1,90	4	2,72	48	4,85
Kürt	19	10,61	101	22,34	58	27,61	4	2,72	182	18,42
Sünni	2	1,11	4	0,8	2	0,9	2	1,36	10	1,01
Arap	4	2,23	15	3,31	4	1,9	2	1,36	25	2,53
Adanalı	5	2,79	30	6,63	7	1,54	6	4,08	48	4,85
Diğer etnik gruplar	1	0,5	3	0,6	3	1,42	2	1,36	9	0,9
Türkiyeli vs.	3	1,67	9	1,99	8	3,8	3	2,04	23	2,32
Atatürkçü	3	1,67	5	1,10	2	0,9	2	1,36	12	1,21
Kendi memleketi	1	0,5	2	0,4	1	0,4	3	2,04	7	0,7
Müslüman	7	3,91	12	2,6	5	2,3	14	9,52	38	3,84
Osmanlı	1	0,5	0	0	1	0,4	0	0	2	2,02
İnsan vs...	3	1,67	7	1,54	4	1,9	1	0,6	15	1,51
Toplam	179	100,00	452	100,00	210	100,00	147	100,00	988	100,00

Örneklemin % 57,59'u kendini Türk kimliğinde görürken % 18,42'si Kürt kimliğinde gördüğünü ifade etmiştir. Adanalılık kimliği ve Alevi kimliği % 4,85 düzeyinde 3. ve 4. sırada gelmektedir. Türk kimliği tercihi en yüksek % 70,74 ile Sarıçam'da yer alırken en düşük % 52,21 ile Seyhan'da yer almaktadır. Bu olguya paralel olarak Seyhan'da Alevi kimliği % 6,19 ile en yükseğe çıkmaktadır. Kürt kimliğine sahip bireyler en çok % 27,61 ile Yüreğir'de bulunmaktadır. Kendini Osmanlı kimliği ile ifade edenler Adana genelinde ve her ilçede oldukça düşük çıkmıştır.

Tablo-13: Sosyal mesafe faktörü ile kimlikler çaprazı.

Mesafe Düzeyleri	Türk	Alevi	Kürt	Arap	Adanalı	Diğer
	%	%	%	%	%	%
Çok mesafeli	1,2	4,16	1,64	0	0	0,8
Mesafeli	22,49	20,83	18,68	20,00	14,58	13,04
Kararsız	46,57	54,16	48,35	52,00	60,41	46,08
Yakın	29,34	20,83	32,41	28,00	25,00	40,00
Çok yakın	0,3	0	0,5	0	0	0
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Burada, örnekleme baskın olarak gözlenen 5 kimlik göz önünde bulundurularak değerlendirildi. Tablodan da anlaşılacağı üzere örneklemin aidiyet duyguları ile Suriyeli sığınmacılar arasındaki mesafelerde çok anlamlı farklar yoktur. Küçük farklılıklar açısından değerlendirilirse kendilerini Kürt kimliğinde görenlerin gelen sığınmacılara karşı daha yakın, sıcak oldukları söylenebilir. Kendilerini Türk kimliğinde görenler sığınmacılara karşı daha mesafeli durmaktadırlar. Alevilik, Araplık ve Adanalılık kimliği gibi öteki kimlikleri benimseyenler daha ortada bir yeri tercih ederek temkinli durmaktadırlar. Burada, gelen Suriyelilerin kim oldukları önemlidir. Örneğin sığınmacılar Kürt kökenli, Arap Kökenli, Türkmen kökenli veya Alevi-Sünni olmaları bakımından farklılaşmaktadırlar. Bir başka çalışmada bu heterojenlik ve sonuçları açıkça ortaya konmuştur.¹⁴ Ayrıca Sosyal Mesafe ölçeği ile örneklemin gelir dağılımı arasında da bir ilişki söz konusu olabilir. Yapılan istatistiksel hesaplar göre örneklemin gelir dağılımı ile Suriyelilere yönelik sosyal mesafeleri arasında çok az düzeyde olsa da anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Örneklemin üst gelir grupları alt gelir gruplarına göre Suriyeli sığınmacılara yönelik daha mesafeli oldukları tespit edilmiştir. Bu durum Park ve Burgess'in etnik ilişkiler çevrimi kuramının sığınmacılar ile yerel halkın henüz temas aşamasında olduğunu, rekabet aşamasında tam geçmediğini göstermektedir.

¹⁴ Adana Seyhan'daki Sığınmacılar Durum Tespiti ve Acil Çözüm Önerileri Raporu (2015), "Seyhan'daki Sığınmacıların Durum Tespiti ve İlçe Veri Sistemi Oluşturulması Projesi", ref. no: TR62/15/DFD/006 2015, Çukurova Kalkınma Ajansı.

4.3. Yerel Halkın “Suriyeli” Tutumu

Aşağıdaki maddeler ile yerel halkın Suriyelilere yönelik tutumları tespit edilmeye çalışıldı. Bu maddeler aynı zamanda kendi içerisinde faktör analizine tabi tutuldu böylece 4 faktör elde edildi. Bu faktörlerden ‘Suriyeli algısı’ faktörü tekrar faktör analizine tabi tutuldu, buradan da iki madde eksilerek 9 maddelik standart elde edilmiş oldu.

4.3.1. Suriyeliler algısı

Yerel halkın Suriyeli algısı şu maddeler yardımıyla toplandı:

Tablo-14: Suriyelilere yönelik algılar.

Algılar	Faktör yükleri	Ort.	S. S.
		$\bar{x}$	σ
Onların yüzünden yerel halk işini kaybediyor.	,753	3,88	1,237
Suriyelilerin döküntüleri burada kalıyor, paralı, eğitilmiş olanları başka yerlere gidiyor.	,690	3,97	1,154
Üzerimizde çok büyük ekonomik yükler.	,648	3,97	1,169
Böyle giderse yaşam standartlarımızda bir azalma, kötüleşme gerçekleşeceğinden korkuyorum.	,646	3,82	1,241
Bizlerden alıp onlara veriyorlar.	,593	3,81	1,294
Onların yüzünden yerel halk sağlık hizmetlerinden daha az yararlanıyor oldular.	,568	3,42	1,400
Yeri geldiğinde Suriyelilere haklarını bilmeleri gerektiği hatırlatılmalıdır.	,564	3,62	1,328
Onlarla beraber fuhuş, hırsızlık, gasp ve kamu malına zarar gibi olaylar daha çok arttı.	,518	3,74	1,236
Hastanelerde, devlet dairelerinde bizlerden çok onlara özen gösteriyorlar	,509	3,70	1,349

Maddelerin içeriklerinden de anlaşılıyor ki yerel halk Suriyelilere yönelik negatif tutumlar oluşturmaktadır. Yerel halkın büyük çoğunluğu Suriyeliler hakkında, Suriye’den gelenlerin paralı, eğitilmiş olanlarının başka yerleşim yerlerine gittiğini fakir ve eğitimsiz olanlarının Adana’da kaldığını ($\bar{x}= 3,97$), bu yüzden de ülkemize çok büyük ekonomik yük olduğunu ($\bar{x}= 3,97$), hükümetin yerel halktan alıp Suriyelilere verdiğini ($\bar{x}= 3,81$), hatta onların yüzünden yerel halkın işlerini kayb ettiklerini ($\bar{x}= 3,88$), böyle giderse yaşam standartlarında bir azalma, kötüleşme gerçekleşeceğini ($\bar{x}= 3,82$), ayrıca onlarla beraber fuhuş, hırsızlık, gasp ve kamu malına zarar gibi olayların daha çok arttığını ($\bar{x}= 3,74$), hastanelerde, devlet dairelerinde kendilerinden çok Suriyelilere özen gösterildiğini ($\bar{x}= 3,70$), bu yüzden yerel halkın sağlık hizmetlerinden daha az yararlanıyor olduğunu ($\bar{x}= 3,42$) düşünerek Suriyeliler hakkında genelde olumsuz denilebilecek algı oluşturmaktadırlar. Hatta “yeri geldiğinde

Suriyelilere hadlerini bilmeleri gerektiği hatırlatılmalıdır” ($\bar{x} = 3,62$) diyecek kadar ayrımcı, xenofobik¹⁵ tutumlara sahip oldukları söylenebilir.

Örneklemin Suriyelilere yönelik bütün bu değerlendirmeleri aritmetik ortalamaları itibarıyla “Suriyelilere yönelik algılar” adı altında bir tek madde altında toplanırsa bu süreç şu şekilde gözlenebilir:

Tablo-15: Örneklemin: “Suriyelilere yönelik algı-faktör” analizi.

Algılar	n	%
Çok olumsuz	281	28,0
Olumsuz	376	37,5
Kararsız	208	20,7
Olumlu	123	12,3
Çok olumlu	15	1,5
Toplam	1003	100,0

Yerel halkın Suriyeli sığınmacılara yönelik algılarında bariz bir olumsuzluk görülmektedir. Yerel halkın Suriyelilere yönelik algılarında ancak %13,8’inde olumluluk söz konusu iken % 65,5’i olumsuz bir algıya sahiptir.

Yerel halkın gelir düzeyleri, cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, Adana doğumlu olup olmadığı ile ‘Suriyeli algısı’ arasında anlamlı farklar bulunamamıştır. Fakat yerel halkın Adana’nın geleceği hakkındaki görüşleri ile Suriyelilere yönelik tutumlar arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Tablo-16: Adana’nın geleceği ve ‘Suriyeli algısı’.

Algılar	Gelecekte ümitli değil		Kararsız		Gelecekte ümitli	
	n	%	n	%	n	%
Çok olumsuz	107	13,82	1	0,7	0	0
Olumsuz	318	41,08	17	13,38	8	7,76
Kararsız	271	35,01	58	45,66	34	33,0
Olumlu	74	9,54	46	36,22	47	45,63
Çok olumlu	4	0,5	5	3,93	14	13,59
Toplam	774	100,0	127	100,0	103	100,0

Pearson r= .45; Sig.: .000

¹⁵ Zenofobi (Xenophobia)’nin sözlük anlamı, yabancılardan ya da farklı olan şeyden korkmak, nefret etmek. Sosyal anlamı ise bir anlamda korkutucu. Gerçekçi olmayan bir korku ile bir başka dine, kültüre, etnik kökene sahip olanlara karşı oluşan düşünce ve davranışları anlatır. Ya da Kişinin yabancılardan ya da bir şekilde kendisinden farklı olan insanlardan korkmasına ve nefret etmesine verilen addır. Değişik olanın tehlikeli olduğu düşüncesiyle oluşan bir korkudur (O. Ural, <http://akademikperspektif.com/2015/03/31/yeni-cagin-hastaligi-yabanci-korkusu-zenofobi>; B. Semerci, <http://www.sabah.com.tr/yazarlar/cumartesi/bsemerci/2011/11/05/farklilik-ve-kultur-zenofobi>)

Yerel halkın sığınmacılara yönelik algıları ile Adana'nın geleceğine ilişkin düşünceleri arasında karşılıklı belirleyicilik olduğu söylenebilir. Yerel halk Adana'nın geleceğinden ümitlerini kestikçe sığınmacılara karşı algıları da olumsuz olmaktadır. Belki de tersidir! Suriyeli sığınmacılarla beraber onlara karşı negatif tutumların oluşması peşi sıra Adana'ya karşı ümitlerin de azalmasına neden olmaktadır. Bu durum yerel halkta xenofobinin oluştuğuna dair sinyaller verdiği söylenebilir. Aynı şekilde mezhep kökeni ile sığınmacılara karşı algılar arasında da bir ilişki tespit edilmiştir.

Tablo-17: Örneklemin mezhebi ve Suriyeli algısı.

Algılar	Sünni-Hanefi-Şafi		Alevi-Nusayri		Yanıt vermeyen	
	n	%	n	%	n	%
Çok olumsuz	78	9,27	26	20,0	4	13,79
Olumsuz	279	33,17	54	41,53	10	34,48
Kararsız	310	36,86	40	30,76	11	37,93
Olumlu	155	18,43	7	5,38	3	10,34
Çok olumlu	19	2,25	3	2,30	1	3,44
Toplam	841	100,0	130	100,0	29	100,0

Pearson r= -.09; Sig.: .002

Alevi-Nusayrilerin,¹⁶ Suriyeli algısı Sünni-Hanefi-Şafilere göre daha olumsuzdur. Belki burada, mevcut Suriye iktidarının Nusayrilerin denetiminde olması ve gelen Suriyelilerin de daha ziyade muhalif Sünnilerden oluşması etkili olmuş olabilir. Ankette yer alan mezhebimiz nedir sorusuna yanıt vermek istemeyenlerin daha ziyade Alevi-Nusayrilerden oluştuğuna ilişkin bir yorum yapılırsa (ki mevcut doneler o yöndedir) biraz önceki yorum daha da güçlenmiş olacaktır.

Bu analizlere ilaveten “Suriyeli algısı” ile örneklemin gelirleri arasında da anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Ki kare test sonuçlarına göre Suriyeli algısı ile örneklemin gelir seviyesi arasında ters orantılı bir ilişki söz konusudur (Pearson' value= 63,039, df= 24, Sig.=.000). Gelir arttıkça Suriyeli algısı olumludan olumsuza dönüşmektedir.

“Suriyeli algısı” faktörünün oluşum sürecinde maddelerin ikinci kez faktör analizine tabi tutulduktan sonra elenen iki madde kendi başlarına değerlendirilmiştir. Artık maddelerden olan “Suriyeliler kiralardan artışına neden oluyorlar” ($\bar{x}= 4,07$; $\sigma= 1,134$) maddesi ile “Suriyeliler işçiler ucuz işgücüler ve kaprisli değiller” ($\bar{x}= 3,91$; $\sigma= 1,103$) maddeleri de örneklemin sığınmacılara yönelik olumsuz tutum geliştirdiklerini göstermektedir.

¹⁶ Nusayriler, daha ziyade Türkiye'nin Güneyinde yaşayan Arapça konuşan Aleviler olarak da tanımlanabilir (Bkz.: Aslan, 2014).

4.3.2. Yerel halk Suriyeliler için ne hissediyor?

Tablo-18: Örneklemin Suriyelilere yönelik duyguları.

Duygular	Faktör yükleri	Ort.	St. S.
		$\bar{x}$	σ
1.Bir Suriyeli borç istese imkânım dâhilinde veririm.	-,708	2,40	1,306
2.Suriyelilerin dramı insanlığımızı bize hatırlatıyor.	-,686	3,61	1,219
3.Adana'da Suriyelilerin olması Adana'mıza zenginlik katıyor.	-,612	1,68	0,947
4.Suriyeliler Adana'ya fayda sağlıyor.	-,594	1,74	0,963
5.Caddede, parkta, çarşıda, pazarda, markette bazen Suriyeli görmekten rahatsız oluyorum.	,583	3,25	1,449
6.Suriyelilerden nefret ediyorum.	,542	2,35	1,308
7.Bir yakınımın bir Suriyeli ile evlenmesinden rahatsız olurum.	,479	3,30	1,440
8.Sokaklarda dilenen Suriyelileri görmek beni rahatsız etmiyor.	-,462	2,24	1,262

Yerel halkın büyük çoğunluğu Suriyeli sığınmacılara yönelik olarak mümkün olduğunca olumlu duygular beslemeye çalışsa da belli bir olumsuzluğun varlığı da hissedilmektedir. Yerel halk onlara borç vermek istemiyor (%31'i verebileceğini söylüyor), onlardan belli düzeyde nefret ediyorlar (% 21,4'ü) ve sokakta onları dilenirken görmekten de rahatsız oluyorlar (% 24,1'i). Yerel halk, yakın bir akrabasının Suriyeli biriyle evlenmesinden hoşlanmamaktadır (% 54,9'u). Onların buldukları şehirlere bir zenginlik katmadığını (% 85,3'ü), fayda sağlamadığını (% 84,2'si) düşünüyorlar ve üstelik onları bazen caddede, parkta, çarşıda, pazarda, markette görmekten de rahatsız oluyorlar (%54,3'ü). Bütün bu olumsuz duyguların yanı sıra yerel halkın onların bu dramına şahit olmaları kendilerine insanlığı hatırlattığını da kabul ediyorlar (%71,1'i). Bütün bu veriler de yerel halkın Suriyeliler konusunda bir xenofobi yaşadıkları düşüncesini güçlendirmektedir.

Örneklemin Suriyeliler hakkındaki bütün değerlendirmeleri 5., 6. ve 7. maddeler ters çevrilerek aritmetik ortalamaları itibarıyla "Suriyelilere yönelik duygular" (SYÖD) şeklinde bir tek madde altında toplanabilir. Bu şekilde yerel halkın Suriyeliler hakkındaki duygularını genel olarak görmek mümkündür.

Tablo-19: Suriyelilere yönelik duygular-faktör analizi.

Duygular	n	%
Çok olumsuz	8	,8
Olumsuz	326	32,5
Kararsız	655	65,2
Olumlu	15	1,5
Çok olumlu	0	0
Toplam	1004	100,0

Yerel halkın Suriyeli sığınmacılara yönelik asla olumlu duygulara sahip oldukları söylenemez. Çoğunluğunda onlar hakkındaki duygularında bir kararsızlık görülse de önemli bir kısmı olumsuz duygular beslemektedir. Kısaca yerel halkın Suriyeli sığınmacılara yönelik genel eğilimi olumsuz duygular içermektedir. Bu süreçte yerel halk dini inanç bakımından kendileriyle onlar arasında çok mesafe ($\bar{x}=2,86$; $SS=1,238$) görmese de kültürel olarak onlardan oldukça farklı olduklarını düşünmektedirler ($\bar{x}=3,93$; $SS=1,073$) ki bu durum olumsuzluğu şiddetlendiren faktörlerden olduğu söylenebilir. Bu da yerel halkın Suriyeliler hakkında belli bir yargının oluşmasına neden olmaktadır.

4.3.3. Yerel halkın “Suriyeli” yargısı

Tablo-20: Suriyeli yargısı.

Yargılar	1.	2.	3.	4.	5.	Ort.	St.
	%	%	%	%	%	$\bar{x}$	σ
Onlar din kardeşlerimizdir.	9,5	12,4	10,8	42,4	25,0	3,61	1,247
Zulümden kaçan insanlardır.	5,3	10,4	4,7	50,8	28,9	3,88	1,100
Yüzyıllardır komşularımızdır.	4,7	8,3	4,8	52,1	30,2	3,95	1,049
Dil birliğimiz vardır.	36,3	33,5	6,8	20,8	2,7	2,20	1,211
Suriyeliler cahil insanlardır.	13,0	29,1	20,4	24,4	13,0	2,95	1,256
Yeme içme alışkanlıklarımız oldukça benzerdir.	20,1	29,3	21,1	26,4	3,1	2,63	1,162
Suriyeliler çok pislerdir.	9,9	23,5	21,5	25,2	19,8	3,22	1,277
Giyim, kuşama alışkanlıkları oldukça benzerdir.	31,9	38,4	6,8	20,0	2,9	2,24	1,180
Dereceler	1. Hiç katılmıyorum		2. Katılmıyorum		3.		
	Kararsızım/fikrim yok		4. Katılıyorum		5. Tamamen katılıyorum		

Yerel halkın “Suriyeli” yargısında en güçlü eğilim “yüzyıllardır komşularımızdır” ($\bar{x}= 3,95$) yargısı ile “zulümden kaçan insanlardır” ($\bar{x}=3,88$) yargısıdır. Örneklem “onların din kardeşlerimizdir” ($\bar{x}= 3,61$) olduğu görüşüne de katılmaktadır. Yerel halk kendileri ile Suriyeliler arasında “giyim, kuşama alışkanlıkları bakımında bir benzerlik” ($\bar{x}= 2,24$) kurmamaktadır. Ayrıca onlarla “dil birliği olduğunu” ($\bar{x}=2,20$) da kabul etmemektedirler. “Yeme içme alışkanlıkları bakımdan benzer” ($\bar{x}= 2,63$) olduğunu da düşünmemektedirler.

Burada bir ayrıntı söz konusudur: Örneğin, “Suriyeliler cahil insanlardır” görüşüne örneklem genel olarak kararsız davranmıştır. Oysa bu madde ile örneklemin kendi eğitim seviyeleri çaprazlandığında şu sonuçlar elde edilmiştir:

Tablo-21: Örneklemin eğitim seviyeleri itibarıyla “Suriyeliler cahildir” yargısı.

Eğitim Seviyeleri	Katılmayanlar		Kararsızlar		Katılanlar		Satır Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Okuma yazma bilmiyor	9	29,03	8	25,80	14	45,16	31	3,08
Okuma yazma biliyor fakat bir okul bitirmemiş	13	50	3	11,53	10	38,6	26	2,58
İlkokul mezunu	110	36,66	54	18	136	45,33	300	29,88
Ortaokul veya dengi okul mezunu	70	44,58	33	21,01	54	46,15	157	15,63
Lise veya dengi okul mezunu	144	44,44	58	17,90	122	37,65	324	32,27
Yüksekokul veya fakülte mezunu	68	45,63	44	29,53	37	24,83	149	14,84
Yüksek lisans mezunu	8	57,14	4	28,57	2	14,28	14	1,39
Doktora mezunu	1	33,33	1	33,33	1	33,33	3	0,29
Total	423	33,46	205	20,41	376	37,45	1004	100,0

Tablodan da anlaşıldığı üzere yalnızca bu maddeden bile yola çıkarak yerel halkın Suriyeli sığınmacılara yönelik önyargılara sahip olduğu söylenebilir. Çünkü yerel halkın bir kısmı onları cahil insanlar olarak görmekte (% 37,45) ve hatta % 20,41’i de böyle bir yargıya kararsızlık göstermektedir. Oysa Adana’ya gelmiş Suriyeli sığınmacılar üzerine yapılan bir çalışmada gelen sığınmacıların % 42,3’ü İngilizce, Fransızca veya Almanca dillerine vakıf oldukları tespit edilmiştir (Gümüş ve Durgun, 2015: 15). Örneklemin ise % 31,3’ü İngilizce, Fransızca, Almanca veya Rusça dillerinden herhangi birine en azından anlama düzeyinde vakıftır. Yine aynı çalışmada sığınmacıların eğitim durumu ise şu şekilde tespit edilmiştir:

Tablo-22: Eğitim seviyeleri itibarıyla örneklem ve Suriyeli sığınmacılar.

Eğitim Düzeyleri	Suriyeliler		Örneklem		Adana ¹⁷
	r	n	%	n	(Evren)
Okuma yazma bilmiyor	16,3	31	3,1	5,80	
Okuma yazma biliyor fakat bir okul bitirmemiş		26	2,6	21,22	
İlkokul mezunu	20,2	300	29,9	20,79	
Ortaokul veya dengi okul mezunu	29,8	157	15,6	22,5	
Lise veya dengi okul mezunu	18,7	324	32,3	18,86	
Yüksekokul veya fakülte mezunu		149	14,8	7,67	
Yüksek lisans mezunu	15,1	14	1,4	0,46	
Doktora mezunu		3	0,3	0,15	
Toplam	100,00	1004	100,0	100	0

“Bir ön yargıyı ortadan kaldırmak atomu parçalamaktan daha zordur” (A. Einstein).

¹⁷ Not: Bu raporda 6 yaş ve üstü referans alınmıştır.

Sığınmacıların % 15,1'i yüksekokul mezunu iken sığınmacıların cahil olduğunu düşünenlerin de olduğu örneklemin % 16,5'i bir yüksekokul mezunudur. Aynı oran Adana (evren) için % 8,28'dir. Yine sığınmacıların % 16,3'ü okul bitirmemişken örneklemin % 5,7'si, evrenin de % 27,02'si herhangi bir okul bitirmemiştir. Evrende bu oranlar 6 yaş ve üzeri yaş grubu değerlendirmeye alındığı için henüz okul bitirmemişler kategorisi bu oranı yükseltiyordur. Fakat sığınmacıların % 20,2'si ilkokul mezunuyken örneklemin % 29,9'u, evrenin de % 20,79'u ilkokul mezunu. Sığınmacıların % 18,7'si lise mezunuyken örneklemin % 32,3'si, evrenin ise % 18,86'sı lise mezunudur. Üstelik örneklemin bir kısmı Türkçe dahi bilmiyor (% 0,79'u (8 kişi)).

Bu eğitim verilerinden yola çıkarak yerel halkın Suriyeli sığınmacılara yönelik oldukça 'ön yargılı' oldukları söylenebilir. Üstelik Gümüş ve Durgun'un çalışmalarında Suriyeli sığınmacıların % 78,8'i sığınmadan önce Suriye'de bir şehir merkezinde, % 6,5'u kasabalarda, % 14,6'sı köylerde yaşadıkları tespit edilmiştir.

Suriyeli sığınmacılara yönelik bir diğer ön yargı göstergesi ise "Suriyeliler çok pisler" maddesi ile "Giyim, kuşam alışkanlıkları oldukça benzer" maddesidir. Örneklemin % 45'i sığınmacıları çok pis olarak nitelerken % 33,4'ü böyle bir görüşe katılmadıklarını belirtmiştir. Ayrıca giyim-kuşam alışkanlıkları bakımından örneklemin % 70,3'ü kendilerine benzemediğini düşünüyor. Yani giyim kuşamlarından yola çıkarak kimin Suriyeli kimi Suriyeli olmadığını çıkarabilmektedir! Oysa McLaren'in (1994: 47-62), kültürel temaslar açısından çokkültürlülüğün bir amaç olarak görülmekten çok yargı ve politik sistem tarafından tanınması gereken bir olgu olduğu görüşü dikkate alınır, Suriyeli sığınmacıların entegrasyonunda bu ön yargıların önce yıkılmasıyla başlanacağı anlaşılacaktır.

4.4. Yerel Halkın Sığınmacılara Yönelik Beklentileri

Yerel halkın Suriyeli sığınmacılara yönelik beklentileri, hükümetin sığınmacılara yönelik uygulamaları ve politikalarının değerlendirilmesiyle birlikte ele alındı.

Tablo-23: Hükümetin Suriyeli Sığınmacılara için yaptığı uygulamaların değerlendirmesi.

Hükümet Uygulamaları	1.	2.	3.	4.	5.	Ort.	S.S.
	%	%	%	%	%	$\bar{x}$	σ
Nakit/parasal yardımda bulunması	35,3	22,1	8,1	26,0	8,5	2,50	1,410
Çadır kent kurması	20,2	15,9	4,9	40,0	18,8	3,21	1,442
Açık kapı politikası izlemesi (isteyenin gelmesi)	43,3	27,3	7,9	16,7	4,7	2,12	1,261
Bir işte çalışmasına müsaade etmesi	24,3	20,7	6,9	40,6	7,4	2,86	1,366
Çocukların bizim okullara kayıt yaptırılması	26,2	22,4	8,6	33,5	9,3	2,77	1,389
Daha iyi ücret ve çalışma şartları sağlaması	32,1	29,0	8,5	24,4	5,9	2,43	1,316
Onlara vatandaşlık vermek istemesi	60,0	21,4	6,8	8,6	3,2	1,73	1,109
Dereceler	1. Kesinlikle doğru bulmuyorum		2. Doğru bulmuyorum		3. Kararsızım/Fikrim yok		
	4. Doğru buluyorum		5. Tamamen doğru buluyorum				

Yerel halk, hükümetin Suriyeli sığınmacılara “çadır kent” kurmasının ($\bar{x} = 3,21$) dışında hiçbir uygulamasına ilişkin olumlu düşünceye sahip değildir. Sığınmacılara hükümetin yurttaşlık verme eğilimini ($\bar{x} = 1,73$) asla kabul etmemektedirler. Yerel halkın en çok tepki gösterdiği bir diğer husus ise hükümetin Suriyeli sığınmacılar için “açık politika izlemesi –isteyenin ülkeye girmesi-” ($\bar{x} = 2,12$) olmuştur. Yerel halk, hükümetin onların “bir işte çalışmasına müsaade etmesine” ($\bar{x} = 2,86$) ve “sığınmacı çocuklarının yerel halkın gittiği okullara kayıt yaptırılmasına” ($\bar{x} = 2,77$) nispeten daha toleranslıymış gibi görünse de hükümetin diğer uygulamalarını daha olumsuz değerlendirmektedir. Yine yerel halk hükümetin onlara “daha iyi ücret ve çalışma şartları sağlaması”nı ($\bar{x} = 2,43$) da uygun bulmamaktadır. Hatta yerel halk hükümetin Suriyelilere yönelik mevcut yardım ve uygulamalarını da fazlasıyla yaptığını düşünmektedir. Aşağıdaki tablo bu durumu berrak bir şekilde ortaya koymaktadır.

Tablo-24: Hükümetin sığınmacılara yardımını yeterli görme.

Kriterler	n	%
1.Hiç yeterli görmüyorum	116	11,6
2.Çoğunlukla yeterli görmüyorum.	86	8,6
3.İdare eder	146	14,5
4.Eleştirilebilir ama yeterlidir.	94	9,4
5.Oldukça yeterli	562	56,0
Toplam	1004	100,0

Örneklemin % 65,4’üne göre hükümet sığınmacılara yeteri düzeyde yardımcı olmaktadır. Hatta ‘idare eder’ diyenler de dikkate alınırsa bu oran % 79,9’a çıkmaktadır. Buradan ‘artık onlara daha fazla yardım yapmamalıdır’ anlayışı çıkmaktadır.

Suriyeli sığınmacı olgusu bir hükümet politikası olduğu için tekrar örneklemin siyasi eğilimleri açısından olgunun değerlendirilmesi yararlı olacaktır:

Tablo-25: Siyasal eğilimler bakımından hükümetin sığınmacılara yardımını yeterli görme.

Kriterler	CHP		MHP		AKP		HDP	
	n	%	n	%	n	%	n	%
1.Hiç yeterli görmüyorum	21	10,65	12	6,85	16	7,88	40	22,22
2.Çoğunlukla yeterli görmüyorum.	12	6,09	7	4,00	23	11,33	19	10,55
3.İdare eder	28	14,21	20	11,42	29	14,28	24	13,33
4.Eleştirilebilir ama yeterlidir.	20	10,15	12	6,85	27	13,30	9	5,00
5.Oldukça yeterli	116	58,88	124	70,85	108	53,20	88	48,88
Toplam	197	100,0	175	100,0	203	100,0	180	100,0

Örneklemin siyasal tercihleri ile hükümetin Suriyeli sığınmacılara yardım edip ihtiyaçlarını karşılaması için yürüttüğü faaliyetleriyle çaprazlanmasından elde edilen bu sonuçlara göre hükümetin yaptığı faaliyetleri, muhalif partileri tercih edenler tarafından da takdir edilme oranları bakımından anlamlı farklar vardır. Örneğin CHP seçmeleri bu politikayı takdir etme oranı $\bar{x}=4,13$, MHP seçmenleri $\bar{x}=3,67$, AKP seçmeni $\bar{x}=3,57$, HDP seçmeni $3,47$ 'dir. Örneklemin genel ortalanması ise $\bar{x}=3,90$ 'dır. Buradan yerel halkın meseleyi devlet değil bir hükümet politikası olarak algıladığı anlaşılmaktadır.

Tablo-26: Hükümetin sığınmacılara yönelik politikasını değerlendirme.

Kriterler	n	%
1.Hiçbir politikasına katılmıyorum.	505	50,3
2.Bazı politikalarına katılmıyorum	134	13,4
3.Kararsızım/ Fikrim yok.	99	9,9
4.Bazı politikalarına katılıyorum	184	18,3
5.Bütün politikalarına katılıyorum	81	8,1
Toplam	1003	100,0

Hükümetin sığınmacılar için yürütmüş olduğu politikalar değerlendirildiğinde ise örneklemin önemli bir kısmı (% 63,7) bu politikaları benimsemediği görülmektedir. Hükümetin politikalarını destekleyenler ise ancak % 26,4'tür.

Hükümetin sığınmacılara yönelik politikaları ile siyasi tercihler çaprazlandığında ise şu sonuçlar elde edilmiştir:

Tablo-27: Siyasi tercihlere göre hükümetin Suriyeli sığınmacı politikasının değerlendirilmesi.

Kriterler	CHP		MHP		AKP		HDP	
	n	%	n	%	n	%	n	%
1.Hiçbir politikasına katılmıyorum.	134	68,36	104	59,42	36	17,73	116	64,44
2.Bazı politikalarına katılmıyorum	22	11,22	22	12,57	30	14,77	23	12,77
3.Kararsızım/ Fikrim yok.	13	6,63	18	10,28	24	11,82	14	7,77
4.Bazı politikalarına katılıyorum	24	12,24	26	14,85	58	28,57	22	12,22
5.Bütün politikalarına katılıyorum	3	1,5	5	2,85	55	27,09	5	2,77
Toplam	196	100,0	175	100,0	203	100,0	180	100,0

Hükümetin Suriyeli sığınmacılar politikasının değerlendirilmesinde örneklemin hangi siyasi eğilimde olduğu belirleyicidir. İktidar partisini tercih edenler politikayı daha olumlu bulurken muhalif partileri tercih edenler olumsuz bulmaktadır. Örneğin hükümetin Suriyeli sığınmacılara yönelik politikasını CHP seçmeni $\bar{x}=1,67$, MHP seçmeni $\bar{x}=2,43$, AKP seçmeni $\bar{x}=2,93$, HDP seçmeni $\bar{x}=3,91$ düzeyinde değerlendirmektedir. Örneklemin genel ortalaması ise $\bar{x}=2,20$ 'dir. Bu veriler problemin olgusal değil partizanca değerlendirildiği kanısını güçlendirmektedir.

Peki, sığınmacılar için neler yapılmalı?

Tablo-28: Suriyeli Sığınmacılara yönelik neler yapılmalı.

Yapılması Gerekenler	1.	2.	3.	4.	5.	Ort.	St. S.
	%	%	%	%	%	$\bar{x}$	σ
Suriyelilerin toplumumuzla daha fazla kaynaşması için programlar uygulamalı.	40,5	26,1	7,5	20,9	5,0	2,24	1,308
Türkçe gibi milli değerleri kazanmaları için çabalamalı.	27,1	26,5	6,1	33,0	7,4	2,67	1,366
Türk kimliğini kazanmalarını sağlamak için özel politikalar geliştirmeli.	47,2	30,3	6,4	12,8	3,3	1,95	1,159
Onları tamamen kamplarda veya tampon bölgelerde tutacak tedbirler almalı.	8,9	15,9	6,5	33,5	35,3	3,70	1,329
Sadece Suriyeli Sığınmacılarının değil, toplumun genel refahını yükseltmek için çaba sarf etmeli.	3,2	2,3	1,9	29,0	63,6	4,48	0,899
Hükümet gerekli hizmetleri Suriyelilere yardım eden vakıf, dernek gibi kuruluşlara devretmeli.	18,7	25,9	16,0	29,3	10,1	2,86	1,298
Suriyelileri kendi hallerine bırakıp sadece onları denetlemeli.	29,7	35,2	6,5	22,1	6,6	2,41	1,294
En başından beri sınırlarımız hiç açmamalıydı.	21,2	22,1	7,1	17,8	31,8	3,17	1,579
Dereceler	1. Kesinlikle doğru bulmuyorum 2. Doğru bulmuyorum 3. Kararsızım/fikrim yok 4. Doğru buluyorum 5. Tamamen doğru buluyorum						

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada Adana'da yaşayan yerel halkın "Suriyeli Sığınmacı"larla zorunlu ev sahipliğinden komşuluk ilişkisine evrilen etkileşiminin nasıl olduğu sorusu çerçevesinde yerel halkın bu sığınmacılara karşı yaşantı, algı, tutum ve beklentileri çalışıldı. Bu kapsamda hem

yerel halkın Suriyelilerle olası işbirliği, rekabet ve çatışma potansiyelleri hem de geleceğe yönelik projeksiyonlar yapıldı.

06 Ağustos 2015 tarihinde Uluslararası Af Örgütü'nün Türkiye araştırmacısı Andrew Gardner, "Suriyeli sığınmacılar dört yıldan fazla bir süredir Türkiye'ye yerleşmiş durumdadır. Kendileriyle ilgili yasal statü de var. Öyle görünüyor ki bu yasal olarak bulunanlardan çoğu asla geri dönemeyecektir, aşikâr. Türk Hükümeti'nin politikası artık bu durumu göze almalı. Bu popülasyonun bir kısmı Türkiye'de kalacak. Bu kişilere değer verilmeli ve gelecek için mutlaka topluma adaptasyonları sağlanmalı"¹⁸ dedi. Nüfuslarının çokluğunun yanı sıra Suriyeli sığınmacılar için artık uzun vadeli ve geçici barınma yerleri dışında çözümler üretilmesi gerektiği de anlaşılmaktadır ki bu durum sığınmacıların yerel halkla iç içe olmaları gerektiği anlamına gelmektedir.

Bu çalışmanın bulgularına göre yerel halkın Suriyeli sığınmacılarla geçirmiş olduğu yaşantıları şimdilik oldukça düşük seviyededir. Buna karşı aynı yerel halkın aynı sığınmacılar hakkındaki algıları oldukça negatif düzeydedir. Yerel halkın Suriyeli sığınmacılarla ilgili yaşantıları oldukça düşük seviyede gerçekleşmesine rağmen bu kadar keskin algılar, duygular ve yargılar nasıl oluşmuştur? Gerçek yaşantılar ile bu algı düzeyindeki muazzam farklılık ancak "xenofobi" ile açıklanabilir. Bu fobinin oluşmasında gerek ulusal gerekse yerel medyanın oldukça fazla payı vardır.

Çalışmanın kuramsal çerçevesinde kültürel temasları asimilasyonist açıdan ele alan kuramların işe yaramadıkları ve tam asimilasyonun imkânsızlığı artık sosyal bilimciler arasında genel kabul gören bir şey olduğu söylenmişti. Bunun yerine kültürel çoğulculuk fikri tartışılmaktadır. Bu tartışmalar da eni sonunda çokkültürlülüğe doğru gidecektir. Peter McLaren'in dediği gibi çokkültürlülükte de amaç aşağılanan ırk ve kültürlerin Afrika kökenli Amerikalılar örneğinde olduğu gibi dışarıda tutulmasıdır. Yerel halkın sığınmacıların asimilasyonuna ve içlerine daha fazla karışmalarına itirazları, sığınmacı olgusunu çokkültürlülüğe taşıyacak gibi görünmektedir. Böylece etnisite açısından oldukça zengin olan Türkiye'ye yeni azınlık-etnise grupları daha eklenmiş olacaktır ki bunun adı "Suriyeliler"dir. Oysa günümüzdeki kullanım biçimiyle çokkültürcülük bir ülkede yaşayan farklı kültürlerden grupların farklılıklarını eşit şartlar altında koruması ve diğer gruplarla eşit şartlarda yaşaması şeklinde anlaşılmaktadır. Şu anda Suriyeli sığınmacılar bu duruma oldukça uzak görünmektedir.

Çalışmada, alınan cevaplar doğrultusunda yerel halkın sığınmacılarla ilgili bir asimilasyon sürecinden yana olmaktan ziyade hala onların misafir ve uygun şartlar olduğunda ülkelerine geri dönecek kişiler olarak gördüğü tespit edilmiştir. Alınan cevaplarda dikkati çeken bir diğer husus yerel halkla sığınmacılar arasında bir sosyal mesafe olduğu, bazı olumsuz algılar ve ön yargılar ile birlikte bir yabancı düşmanlığı oluşmaya başladığı ve zaman zaman bunun dışlanmışlığa uzandığı görülmüştür.

Amerikan "erime potası" kuramını düşünür isek, gelen sığınmacıların Türkiyelileştirme potasına benzer potada eritmesi mümkün değildir. Yerel halk böyle bir erimenin karşısındadır. Kısmi başarılar elde edilse dahi tıpkı Amerika'da olduğu gibi Protestan, Katolik vs seçeneklere benzer Türkiye'de de Kürt potası, Sünni ve Alevi potası gibi olasılıklar söz konusudur.

¹⁸ <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/29744017.asp>

İdeolojik yaklaşım, kültürel tanımlamalar, ekonomik beklentiler veya çıkarlar, kişisel deneyimler ve medyadaki yansımalar bir ülkede halkın göçmen ve sığınmacılara karşı olan davranış ve tutumlarını etkilemektedir. Sosyo kültürel temaslar kuramıyla teorik yapısı; anket ve mülakatlar yoluyla alan araştırması yapılarak ikili bir yapı üzerine kurulan bu çalışmadan elde edilen sonuçlarda ise Yerel halkın Suriyeli Sığınmacılara karşı davranış ve duygularını belirleyen 4 sorun alanı tespit edilmiştir:

1-Ekonomik sorunlar ve işsizlik kaygısı; yerel halk sığınmacıların ülkeye ekonomik bir yük getirdiğini düşünmekte, yapılan harcamalarda kendi yoksullarımıza adaletsiz davranıldığı kanısını taşımaktadırlar. Ayrıca sığınmacıların ucuz işgücü olması sebebiyle işlerini tehdit altında hissetmektedirler. Kaçak işçi ve işyeri problemi de esnaflar tarafından haksız rekabet nedeniyle şikâyet edilen konulardandır. Yerel halk sığınmacıların gelmesiyle birlikte enflasyonun yükseldiğini ve kiraların arttığını dile getirmektedirler.

2- Siyasi sorunlar ve güvenlik kaygısı; sığınmacıların Türkiye'ye girmeye başladığı ilk günden itibaren izlenen Açık Kapı Politikası nedeniyle ülkeye giren sığınmacıların tam kaydının yapılamıyor olması terör endişesini ve savaştan dolayı yoksullaşan halkın hırsızlık, gasp ve fuhuş gibi yasadışı işlere bulaşması ihtimalleri yerel halkta sığınmacıların suç işleyebileceği endişesini doğurmuştur. Ayrıca gelen farklı kimliklere sahip gruplarla olası mezhep çatışmaları ileriki dönemler için yerel halkın endişe duyduğu konulardandır.

3- Toplumsal sorunlar ve sosyal uyum kaygısı; farklı yaşam tarzları, dil ve kültür arasındaki farklılaşmalar yerel halkın sığınmacılara karşı önyargı geliştirmelerine sebep olmuştur. Çok eşlilik, erken yaşta evlenme gibi konularda özellikle toplumun kadın kesimi tarafından olumsuz duygular oluşturmalarına ve evliliklerini tehlikede görmelerine sebep olmuştur.

4-Kentsel sorunlar ve temel hizmetler kaygısı; kamplardan çıkarak kentin içine yayılan sığınmacıların artan konut ihtiyacının, maddi olanakların yetersizliği sebebiyle gecekondulaşma ve çarpık kentleşmeye sebebiyet vermesi ve kiraların artmasına sebep olarak yerel halkta bir barınma probleminin ortaya çıkıyor olması bir diğer sorun alanıdır. Belediyelerin artan sığınmacıların temel hizmet ihtiyacını karşılama kapasitesi yeterli olmadığı için atık toplama, kanalizasyon, çevre temizliği gibi konularda yerel halka verilecek hizmetlerin bölünmesi ve belediyelere ek gelir verilmemesi, sığınmacılara sağlık hizmetlerinin ücretsiz olması gibi sebeplerle alınan kamu hizmetlerinde de bir kapasite yetersizliğinin doğması yerel halkı rahatsız etmektedir.

Bu ve benzeri kaygılar dikkate alınmak üzere yerel halkın değerler sistemini de göz önüne alarak, Suriye toplumunun sosyo-kültürel değerleri ve ihtiyaçlarını da ötelemeden kapsamlı bir uyum planına ihtiyaç olduğu gerçeğine alışmak gerekmektedir. Bunu yaparken de halkın yukarıda sayılan tepki, endişe ve beklentileri dikkate alınmalıdır; bu kapsamda çalışma şu önerilerde bulunabilir:

- Öncelikle farklı ülkelerin deneyimlerinden faydalanarak bilimsel bir perspektifle, üniversitelerin, sivil toplum örgütlerinin, araştırma kuruluşlarının ve sığınmacılardan kanaat önderlerinin de düşüncelerinin dikkate alındığı yıllık uygulama planlarına bölünerek kapsamlı bir entegrasyon politikası hazırlanmalıdır.

- Toplumun genel refahı düşünülerek hareket edilmeli ve bu kapsamda merkezi yönetim sorunlarla daha yakından muhatap olan yerel yönetimlere daha geniş yetki verilmeli

ve sivil toplum kuruluşlarının desteği özellikle toplumsal uyum konularında işbirliği yapılması için kullanılmalıdır.

- Ekonomik ve siyasi kaygıların temelinde yatan sığınmacıların kayıt problemi ve çalışma izni sıkıntıları giderilmelidir. Suriyeli mültecilerin yasal çalışması ile ilgili düzenlemelerin bir an önce çıkarılması, istihdamın önünün açılması gerekmektedir. Suriyeli sığınmacılar kaçak olarak çalışıyor olmaları nedeniyle elde edemedikleri yasal haklarına da (sigortalı çalışma, tazminat gibi) erişebilmelidirler. Böylece yerel halktan esnafın da sığınmacılara ait sigortasız işyerinden kaynaklı haksız rekabet durumu giderilmelidir.

- Yerel halkın farklı kesimlerine yönelik olarak sığınmacılar hakkında bilgilendirme, bilinçlendirme, farkındalık ve duyarlılık geliştirme gibi çalışmalar yapılmalıdır. Bu amaçla iki toplumu yakınlaştıracak etkinliklere ağırlık verilmeli, böylece algı yönetimi sağlanmalıdır. Bilgi kirliliğini azaltmak için ise güvenilir bilgi üretimi başta üniversite olmak üzere çeşitli güvenilir kurumlarca yapılmalı ve dağıtılmalıdır.

- Kentsel sorunlar ve hizmetlerle ilgili sorunlar için kapasite artırılması yoluna gidilmelidir. Öncelikle sağlıklı toplu konut inşası çarpık kentleşme ve gecekondü problemini çözerek kiraları da rahatlatacaktır. Hizmet alanındaki bina ve personel artışı da yerel halkın hizmetlerden faydalanmakta kendilerine eşitsiz davranıldığı algısının aşılmasına yardımcı olacaktır.

- Toplumsal sorunların çözümünde temel nokta eğitim konusunda çalışmalar yapılmasını gerektirmektedir. Aksi halde eğitim alamayan nesil, düşük gelir ve dışlanmışlık hissiyle güvenlik kaygısının artmasına sebep olacak suçlara yönelmeye eğilimli hale gelecektir.

- Suriyeli algısının düzeltilmesi için çalışmalar yapılmalıdır. Suriyelilerle ilgili düşüncelerden biri eğitilmiş ve zenginlerin Avrupa'ya gittiği ülkemizde yoksulların ve kırsal kesimden gelenlerin kaldığıdır. Bu da Suriyelilere yönelik bakışı olumsuz etkilemektedir. Sokakta dilenen Suriyeliler görüntüsü insanlarda rahatsızlığın ötesinde güvenlik endişesi yaratmaktadır. Trafikte, sokaklarda, parklarda Suriyeli dilencilerin yoğun bir şekilde öne çıkması gasp, kapkaç, hırsızlık olabileceği yönünde endişeye neden olmaktadır. Ayrıca dilencilik meselesi Suriyelilere yönelik algıyı da olumsuz etkilemektedir. Bu konuda yerel otoritelerin önlem alması etkili olacaktır.

- Suriyelilere yönelik algıyı değiştirmek için Suriyelilerin içindeki farklılıkları, onların yaşamlarının değişik kesitlerini gösteren sanatsal-sosyal faaliyetler düzenlenebilir veya ekonomik, sosyal ve kültürel katkılarını da öne çıkaracak çalışmalar ve veriler toplumla paylaşılabilir.

Entegrasyon süreci başarılı yönetilmesi durumunda uzun vadede yerel halkın olumsuz düşüncelerini değiştirecek, yabancı düşmanlığı ve güvenlik kaygıları yerini toplumsal zenginliğe, çok kültürlü yapının gelişmesine bırakacaktır. Ayrıca komşu ülke halkları arasında toplumsal bağ güçlenerek uzun vadede rekabet ve çatışma problemleri ortadan kalkarak yerini işbirliği ve dayanışmaya bırakabilecektir.

KAYNAKLAR

AFAD (2013). *Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar, 2013 Saha Araştırması Sonuçları*, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.

Arioğlu, A. E., Soycan, E., Bensusan, K., Kavak, M. (2014). *Suriyeli Mülteciler Alanında Sivil Toplum: Çalıştayı Raporu*, Mavi Kalem: Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği.

Aslan, C. (2014). *Fellahların Sosyolojisi*, Adana: Karahan Kitapevi.

Bogardus, E.S. (1933). "A Social Distance Scale", *Sociology and Social Research*:17, 265-271.

Bridges, T. (1997). *Multiculturalism as a Postmodernist Project*. (online) <http://jefferson.village.virginia.edu/pmc/pmc-alk/essays/bridges.essay1>.

Bremton B. & H. L. Tischler, (1978). *Race and Ethnic Relations*, Boston: Houghton Mifflin Company.

Crispino, J. A. (1980). *The Assimilation of Ethnic Groups:The Italian Case*. New York: Center for Migration Studies.

Erdoğan, M. M., (2014). *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum*. HUGO-Kasım-2014

FUKARA İnsani Yardım Derneği, (2014). *Suriyeli Mazlumlara Yardım-ADANA*. "Fukara Derneği Çalışmaları Özet Raporu".

Goldberg, D. T. (1994). *Introduction: Multicultural Conditions*", *Multiculturalism: A Critical Reader*. [iç.], David Theo Goldberg (ed.), Basil Blackwell, Oxford, 1-45.

Gordon, M.(1964). *Assimilation in American Life*. USA: Oxford University Press.

Gutierrez, R. A. (1994). *Ethnic Studies: Its Evolution in American Colleges and Universities*. *Multiculturalism: A Critical Reader*. [iç.], David Theo Goldberg (ed.), Basil Blackwell, Oxford, 157-168.

Greeley, A. M. (1971). *Why Can't They be Like Us?: America's White Ethnic Groups*. USA: Clarke, Irwin & Company,.

Güçer, M., Karaca S., Dinçer, O. B. (2013). *Sınırlar Arasında Yaşam Savaşı, Suriyeli Mülteciler Alan Araştırması*. USAK Rapor No: 13-04.

Inglehart, R. (2000). *Globalization And Postmodern Values*. *Washington Quarterly*, [iç.], Winter2000, Vol. 23 Issue: 1, 215-228.

Joppke, C. (1996). *Multiculturalism and Immigration; A Comparison of the United States, Germany, and Great Britain*. *Theory and Society*. [iç.], Vol. 25 No:4, 449-500.

Kap, D. (2014). *Suriyeli Mülteciler: Türkiye'nin Müstakbel Vatandaşları*. Akademik Perspektif – Aralık.

Karaca S., Doğan U. (2014). *Suriyeli Göçmenlerin Sorunları Çalıştayı Sonuç Raporu*. Mersin Üniversitesi Bölgesel İzleme Uygulama Araştırma Merkezi (27 Ekim 2014).

Kirişçi, K. (2014). *Misafirliğin Ötesine Geçerken Türkiye'nin Suriyeli Mülteciler Sınırı*. USAK (Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu) & Brookings Enstitüsü, Aralık Raporu.

McLaren, P. (1994). *White Terror and Oppositional Agency: Towards a Critical Multiculturalism*. [iç.], David Theo Goldberg (ed.), Basil Blackwell, Oxford, 45-74.

Öztürkler, H., Göksel, T. (2015). *Suriyeli Mültecilerin Türkiye'ye Ekonomik Etkileri: Sentetik Bir Modelleme*, Orsam Rapor No: 196, Ocak-2015.

Price, C. (1969). *The Study of Assimilation*. Migration. [iç.], J.A. Jackson (ed.), Cambridge University Press, Cambridge, 181-237.

Scott, M. D. (1998). *Postmodern Daze*. Nation, 12/14/98, Vol. 267 Issue: 20, 26-29.

Seydi, A. R., (2014). *Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorununun Çözümüne Yönelik İzlediği Politikalar*. SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi Nisan 2014, Sayı: 31, 267-305.

Sönmez, Z., (2014). "Komşuda Kriz: Suriyeli Mülteciler", İstanbul: İHH- Aralık Raporu.

Taft, R. (1966). *From Stranger to Citizen*. London: Tavistock Publications.

Yalçın, C. (2002). *Çokkültürcülük Bağlamında Türkiye'den Batı Avrupa Ülkelerine Göç*. Ü. Sosyal Bilimler Dergisi Mayıs 2002, Cilt: 26 No: 1 45-60.

Yılmaz, H. (2014). *Türkiye'de Suriyeli Mülteciler - İstanbul Örneği: Tespitler, İhtiyaçlar ve Öneriler*. MAZLUMDER İstanbul Şubesi.

Yüksel, U., Bulut M. N., Mor Z. (2014). *Türkiye'de Bulunan Suriyeli Mülteciler: İnfografik Rapor*. IMPR (Uluslararası Ortadoğu Barış Araştırmaları Merkezi) raporu.

EKLER

EK1. <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TNBK2015BildiriOzetleriKitapcigi.pdf>

EK2. <http://www.sobider.com/DergiTamDetay.aspx?ID=72>